

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Otwocku

*Ocena stanu bezpieczeństwa
sanitarnego powiatu otwockiego za rok 2019*

OTWOCK, LUTY 2020

Spis Treści

➤ <i>Wstęp</i>	<i>3</i>
➤ <i>Epidemiologia</i>	<i>4 – 14</i>
➤ <i>Higiena Komunalna</i>	<i>15 – 21</i>
➤ <i>Higiena Pracy</i>	<i>22 – 28</i>
➤ <i>Higiena Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku</i>	<i>29 - 32</i>
➤ <i>Higiena Dzieci i Młodzieży</i>	<i>33 - 37</i>
➤ <i>Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny</i>	<i>38 - 42</i>
➤ <i>Oświata Zdrowotna i Promocja Zdrowia</i>	<i>43 - 47</i>

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Otwocku obejmuje zapobiegawczym i bieżącym nadzorem sanitarnym powiat otwocki, w skład którego wchodzi gminy: Otwock, Karczew, Józefów, Wiązowna, Kołbiel, Osieck, Sobienie Jeziory i Celestynów oraz miasta: Otwock, Karczew, Józefów.

Teren objęty nadzorem zajmuje obszar 616 km² i liczy 124.036 mieszkańców.

Głównym celem działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych i zawodowych, oraz ochrona życia i zdrowia ludzi przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych. Zadanie to realizowane jest poprzez prowadzenie:

- działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych oraz sprawowanie nadzoru nad warunkami higieniczno – sanitarnymi w placówkach służby zdrowia,
- nadzoru nad jakością wody oraz obiektami służącymi do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia przez ludzi oraz na potrzeby gospodarcze,
- nadzoru nad warunkami pracy oraz narażenia zawodowego na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy,
- nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, żywienia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego,
- nadzoru nad warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży,
- nadzoru zapobiegawczego, w szczególności uzgadniania projektów planów zagospodarowania przestrzennego, uzgadniania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz uczestniczenie w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych.
- działalności edukacyjnej i kształtowanie zachowań prozdrowotnych wśród mieszkańców powiatu.

Epidemiologia

Inspekcja Sanitarna podejmuje działania w celu zapobiegania szerzenia się chorób zakaźnych. Dla oceny sytuacji epidemiologicznej monitoruje ich występowanie. Choroby zakaźne to choroby wywołane przez drobnoustroje: bakterie, wirusy, grzyby, a także pasożyty lub inne biologiczne czynniki chorobotwórcze, które ze względu na charakter i sposób szerzenia stanowią zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. Choroby te mogą szerzyć się różnymi drogami: przez kontakt bezpośredni (z osoby na osobę) i pośredni: drogą kropelkową, podczas kaszlu i kichania; przez kontakt seksualny; przez naruszenie ciągłości tkanek podczas zabiegów medycznych i kosmetycznych, a także przez owady, które spełniają funkcje nośnika.

W 2019 r. w powiecie otwockim zarejestrowano 2011 przypadków zachorowań na choroby zakaźne, w 2018 r. – 1288 przypadków. Należy zauważyć, że znaczny wpływ na ilość zgłoszonych przypadków chorób zakaźnych w 2019 r., miała ilość zgłoszonych zachorowań na ospę, mniejsza prawie o połowę w stosunku do roku 2018 r., tj. o 467 przypadków. Badania epidemiologiczne wskazują, że występowanie niektórych chorób zakaźnych odbywa się cyklicznie i co kilka lat po okresie zaciśza epidemicznego notowane są zwiększone ilości zachorowań a nawet epidemie.

Ospa wietrzna jest wysoce zaraźliwą chorobą zakaźną, a jej przebieg dla większości chorujących dzieci jest dość łagodny. Zgodnie z kalendarzem szczepień, szczepienie p/ospie jest obowiązkowe dla osób narażonych w sposób szczególny na zarażenie (dzieci do 12 roku życia z upośledzeniem odporności i z otoczenia ww.) oraz dla dzieci uczęszczających do żłobków. Ponadto szczepienie p/ospie jest szczepieniem zalecanym.

W ubiegłym roku odnotowano 915 przypadków, w 2018 r. - 467.

Do grupy chorób zakaźnych, których występowanie ograniczono wskutek wprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych należą **odra -świnka – różyczka**. Szczepienie przeciw tym chorobom wykonuje się jednym trójwalentnym preparatem. Zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych, I dawkę szczepionki podaje się dzieciom w 13-15 miesiącu życia, następnie II dawkę w 6 roku życia. Szczepienie co najmniej dwiema dawkami szczepionki przeciw odrze, śwince i różyczce (MMR) pozostaje najskuteczniejszym

sposobem zapobiegania rozprzestrzenianiu się choroby. W Polsce stan zaszczepienia przeciwko odrze w ostatnich latach sukcesywnie się zmniejsza. Stan zaszczepienia przeciw odrze jest poniżej 95%, a tylko taki zapewnia odporność zbiorowiskową, w tym ochronę osób które z powodu wieku (niemowlęta) lub stanu zdrowia (np. osoby z zaburzeniami odporności) nie mogą być zaszczepione.

Odra jest chorobą bardzo zaraźliwą - jeśli dziecko nie zostało zaszczepione, to przy kontakcie z wirusem [prawie](#) pewne jest, że na nią zachoruje. Jeden chory może zarazić od 15 do 20 [osób](#), podczas gdy osoba chorująca na grypę może zarazić tylko jedną do trzech osób. Wirus przenosi się głównie drogą kropelkową. Odra jest najbardziej zaraźliwa pięć dni przed pojawieniem się wysypki oraz przez cztery dni od momentu jej wystąpienia.

W Polsce sytuacja epidemiologiczna **odry** dynamicznie się rozwija, mimo że wciąż jest lepsza niż w krajach sąsiednich. W 2018 r. zgłoszono 339 przypadków zachorowań na odrę, natomiast w 2019 r. zarejestrowano już 1492 przypadki. Wśród wszystkich przypadków ponad 80 % to osoby niezaszczepione.

W 2019 roku w powiecie otwockim zgłoszono 14 przypadków zachorowań na odrę, w 2018 r. odnotowano 2 przypadki. W ramach działań epidemiologicznych objęto nadzorem 140 osób z otoczenia chorych, wśród których wytypowano osoby do szczepienia p/odrze. Zaszczepiło się 81 osób.

Niepokojącym zjawiskiem jest pojawianie się lokalnych ognisk epidemicznych, w których chorują głównie osoby niezaszczepione - zwłaszcza dzieci oraz obcokrajowcy z krajów o wysokiej zapadalności na odrę. W ubiegłym roku wystąpiło na naszym terenie ognisko odry wśród osób pochodzenia ukraińskiego. Zachorowało 6 osób, objęto nadzorem 121 osób z kontaktu, z których 62 zaszczepiono.

Świnka może być niebezpieczna ze względu na ryzyko powikłań w postaci zapalenia opon mózgowo – rdzeniowych, zapalenia jąder, jajników. W 2019 r. na świnkę zachorowało 5 osób (w 2018 r. – 2 osoby), co świadczy o znikomej zapadalności.

Różyczka jest łagodną chorobą wirusową okresu dziecięcego. Jest szczególnie niebezpieczna dla kobiet w ciąży, ze względu na ryzyko ciężkich wad wrodzonych u płodu.

Rok 2019 był dalszym okresem zacisza epidemicznego różyczki, zgłoszono tylko 3 przypadki, w 2018 r. - 1. Dla porównania w 2006 r. odnotowano znaczny wzrost zachorowań na różyczkę, zarejestrowano 298 przypadków.

Krztusiec jest wysoce zakaźną chorobą wieku dziecięcego. W przypadku krztuśca występuje stopniowy spadek odporności indywidualnej u osób, które ją już wcześniej nabyły. Jest to zjawisko niezależne od sposobu uzyskania odporności i dotyczy zarówno osób, które

nabyły odporność w wyniku przebycia krztuśca, jak też w drodze szczepień. Odporność po przechorowaniu krztuśca utrzymuje się przez ok. 10 – 15 lat, zaś odporność po szczepieniu utrzymuje się ok. 3 – 10 lat (najczęściej 5 – 7 lat) od ostatniego szczepienia. Wprowadzenie w 1960 roku masowych szczepień ochronnych spowodowało znaczący spadek zachorowań. Szczepienie p/krztuścowi: pierwotne w I roku życia – 3 dawki, uzupełniające w II roku życia oraz przypominające w 6 i 14 roku życia.

W 2019 r. zanotowano 28 przypadków krztuśca (w 2018 r. - tylko 5).

Grypa i infekcje grypopodobne.

Inspekcja Sanitarna monitoruje i rejestruje podejrzenia i zachorowania na grypę i infekcje grypopodobne. Grypa to ostra choroba zakaźna wywołana przez różne szczepy wirusa. Choroba przenoszona jest drogą kropelkową, dlatego też rozprzestrzenianie się wirusów grypy jest bardzo dynamiczne, co sprzyja zachorowaniom o charakterze epidemicznym lub pandemicznym. Sezon wzmożonych zachorowań na grypę trwa od września do kwietnia, przy czym szczyt zachorowań przypada między styczniem a marcem. W 2019 r. zarejestrowano 10957 przypadków podejrzeń grypy i infekcji grypopodobnych, w tym 48 przypadków potwierdzonych laboratoryjnie badaniami wirusologicznymi. W 2018 r. zarejestrowano 9227 przypadków podejrzeń grypy i infekcji grypopodobnych, w tym 1 przypadek potwierdzony laboratoryjnie badaniami wirusologicznymi.

Drugą dużą grupę chorób zakaźnych występujących w Polsce stanowią **choroby szerzące się drogą pokarmową**, tzw. choroby brudnych rąk. Widoczny na przestrzeni ostatnich lat trend spadkowy występowania chorób o etiologii bakteryjnej jest wyrazem ogólnie dobrej sytuacji higieniczno-sanitarnej, w szczególności powszechnego dostępu do bieżącej i uzdatnionej wody.

Od kilku lat obserwuje się spadek ilości zachorowań na **salmonellozy**. W 2019 r. zarejestrowano 32 przypadki salmonellozy jako przyczyny zatrucia pokarmowego, 2 przypadki posocznicy salmonellozowej i 1 przypadek salmonellozy pozajelitowej, z czego 22 pacjentów hospitalizowano. W 2018 r. zarejestrowano 16 przypadków salmonellozy jako przyczyny zatrucia pokarmowego i 1 przypadek posocznicy salmonellozowej, w tym 11 pacjentów hospitalizowano. Większość zachorowań dotyczyło dzieci do lat 6 – 18 przypadków. Głównym nośnikiem pałeczek z rodzaju *Salmonella* jest mięso drobiowe oraz wołowe, jak również jaja i produkty je zawierające.

Nie zgłoszono ogniska zatrucia pokarmowego o etiologii salmonellozowej.

Należy zauważyć, że równoległe ze zmniejszeniem się liczby zakażeń jelitowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* obserwuje się wzrost liczby bakteryjnych zakażeń

jelitowych o innej znanej etiologii. Świadczy to o poprawiających się możliwościach diagnozowania czynników chorobotwórczych wywołujących biegunki bakteryjne. W 2018 r. zarejestrowano 143 przypadki innych zakażeń jelitowych, w tym wywołanych przez: Clostridium difficile - 130, Campylobacter - 9, Yersinia – 3, nieokreślone - 1.

W powiecie otwockim pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest 2 nosicielei pałeczek duru brzuszego Salmonella paratyphi „B”

Nadal notuje się tendencje wzrostu zachorowań pokarmowych o etiologii wirusowej, tzw. **grypę żołądkową**. Chorobę wywołują rotawirusy, norowirusy, adenowirusy. Zwiększona ilość zachorowań występuje w okresie jesienno-zimowym tj. od listopada do kwietnia. Zachorowania te mają charakter epidemiczny, tzn. występują w postaci mniejszych lub większych ognisk (np. w obrębie rodziny). Problemem są zakażenia szpitalne występujące w oddziałach pediatrycznych, geriatrycznych i domach pomocy społecznej. Źródłem zakażenia jest człowiek chory lub rekonwalescent. Najczęstszą drogą szerzenia się choroby jest droga kontaktowa, również pokarmowa. W 2019 r. zgłoszono 181 przypadków tego typu zachorowań, w tym

u dzieci do lat 2 – 65.

Do chorób przenoszonych drogą pokarmową należy **wirusowe zapalenie wątroby typu A**. W 2017 r. w Polsce zaobserwowano wzrost zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A, związany prawdopodobnie ze zwyczajną zachorowań wykazywaną w Europie.

W 2017 roku w powiecie otwockim zgłoszono wtedy 10 przypadków zachorowań na wzw A.

W 2019 roku - wykazano 2 przypadki.

Najistotniejszymi elementami działań mających na celu ograniczenie ryzyka zachorowania na wzw A jest zapewnienie wysokich standardów sanitarno-higienicznych oraz dostępu do szczepień ochronnych, jako najskuteczniejszej formy profilaktyki. Szczepienie p/wzw A jest szczepieniem zalecanym w ramach Programu Szczepień Ochronnych.

Zakażenia krwiopochodne - choroby szerzące się drogą naruszenia ciągłości tkanek.

Zakażenia wirusami HBV i HCV, ze względu na konsekwencje dla pacjenta, stanowią jeden z ważniejszych problemów zdrowotnych. Powodowane przez nie choroby wątroby mają swoje późne i groźne następstwa: marskość lub chorobę nowotworową tego narządu. Prowadzone dochodzenia epidemiologiczne wskazują, że głównym miejscem zakażenia są placówki służby zdrowia, źródłem zakażenia mogą być również zabiegi kosmetyczne, podczas których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek. Ponad 75% chorych wskazało w

wywiadzie kontakt z tymi placówkami (w przeszłości) poprzez różne formy terapii z naruszeniem ciągłości tkanek.

Do zakażenia dochodzi poprzez kontakt z zakażoną krwią lub kontakt z przedmiotami, które zostały nią zanieczyszczone, wyłącznie w przypadku przerwania ciągłości tkanek.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C.

Obecność wirusa rozpoznawano przypadkowo, podczas rutynowych badań diagnostycznych oraz badań związanych z oddawaniem krwi. U większości osób zakażonych brak jest zachorowań ostrych, natomiast u ok. 80% osób rozwijają się przewlekłe następstwa.

W 2019 r. zgłoszono 14 przypadków zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C, podobnie w 2018 r. również 14 przypadków.

W stosunku do wzv C brak jest skutecznych środków zapobiegawczych w postaci szczepionki. W zapobieganiu epidemii HCV najważniejsza jest edukacja społeczeństwa oraz pogłębienie wiedzy personelu medycznego oraz personelu wykonującego zabiegi o charakterze niemedyceznym (kosmetyczki, fryzjerzy), przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B.

Inspekcja Sanitarna sprawuje bieżący nadzór sanitarny, w tym podejmuje działania mające na celu poprawę warunków sanitarnych udzielania świadczeń zdrowotnych, m.in. w zakresie dezynfekcji i sterylizacji narzędzi, dezynfekcji urządzeń i pomieszczeń. Działania te przeciwdziałają transmisji zakażeń HCV, HBV w związku ze świadczonymi usługami w sektorze usług medycznych oraz upiększających. Ogromny wpływ na zahamowanie zakażeń wzv B miało wprowadzenie szczepień ochronnych, zarówno w ramach szczepień obowiązkowych, zalecanych jak również w wyniku realizacji programów edukacyjnych zachęcających społeczeństwo do wykonywania szczepień na własny koszt.

W 2019 r. odnotowano 15 przypadków zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu B, w 2018 r. - 9.

Choroby odzwierzęce

Wścieklizna. Rola Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorze nad przypadkami / podejrzeniami wścieklizny u ludzi polega na współpracy z organami Inspekcji Weterynaryjnej i obejmowaniu nadzorem osób ze styczności ze zwierzęciem. Zapobieganie zachorowaniom na wściekliznę oparte jest na profilaktycznym szczepieniu osób, które mając uszkodzoną skórę miały kontakt ze śliną zwierzęcia lub były pogryzione przez zwierzę chore lub podejrzane o zachorowanie na wściekliznę. Postępowanie profilaktyczne w postaci

utrzymania skutecznego nadzoru epidemiologicznego, pozwala zminimalizować ryzyko zachorowania człowieka.

Ze względu na wysoką śmiertelność choroby, wnikliwie analizowane są wszystkie zgłoszenia przypadków narażenia na wściekliznę; pacjenci kierowani są do Poradni Kwalifikacji Szczepień p/ Wściekliznie w Szpitalu Zakaźnym w Warszawie przy ul. Wolskiej 37. Szczepieniom ochronnym p/wściekliznie w 2019 r. po pogryzieniu przez różne zwierzęta (pies, kot, lis, szczur, wiewiórka) poddało się 37 osób, w 2018 r. - 20 osób (pies, kot, szczur, wiewiórka). Ponadto objęto nadzorem epidemiologicznym 92 osoby, które po pogryzieniu nie wymagały przyjęcia szczepień p/wściekliznie, rok wcześniej 60 osób.

Ostatnie przypadki wścieklizny u człowieka w Polsce (śmiertelne) miały miejsce w 2000 r. i 2002 r.

Do grupy zakażeń odzwierzęcych, w stosunku do których notuje się wzrost ilości zachorowań należy **borelioza**. Do zakażenia człowieka dochodzi wskutek nakłucia skóry przez kleszcza zarażonego bakteriami *Borelia*. Jest to choroba wieloukładowa, w pierwszym stadium zakażenia pojawiają się zmiany skórne, następnie dołączają się objawy ze strony układu nerwowego i ruchowego. Najwyższy odsetek zakażeń notuje się w grupach o dużym ryzyku ekspozycji na kleszcze, głównie pracowników leśnych i rolników.

W 2019 r. wykazano 77 przypadków zachorowań, w 2018 r. wykazano 47 przypadków.

Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie podstawą jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy nt. tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych (noszenie właściwej odzieży i obuwia, stosowanie repelentów) oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza.

Gruźlica jest bakteryjną chorobą zakaźną o przewlekłym przebiegu, występującą w postaci gruźlicy płuc (najczęstsza postać) oraz gruźlicy innych narządów. Zaraźliwa jest jedynie gruźlica płuc w okresie prątkowania. Pierwszy, trwający najczęściej miesiąc, okres leczenia, prowadzi się w warunkach izolacji szpitalnej pacjenta.

Szczególne trudności w sprawowaniu nadzoru epidemiologicznego nad gruźlicą stwarzają, zgłaszane przez lekarzy prowadzących, przypadki przerwania leczenia i hospitalizacji przez pacjentów prątkujących. Pacjenci stanowią zagrożenie epidemiologiczne dla osób z otoczenia.

W 2018 r. w Polsce zarejestrowano 5487 zachorowań na gruźlicę - zapadalność na 100 000 mieszkańców – 14,3, w tym 3439 w miastach, 2048 na wsi. W powiecie otwockim w 2018 r. roku zarejestrowano 81 przypadków gruźlicy, w tym 47 przypadków u osób

bezdomnych, a w 2019 r. roku zarejestrowano 72 przypadki gruźlicy, w tym 42 u osób bezdomnych. Osoby bezdomne są wykazywane w powiecie otwockim, z racji właściwości miejscowej Szpitala – Mazowieckiego Centrum Leczenia Chorób Płuc i Gruźlicy w Otwocku, w którym są hospitalizowane i leczone.

Zachorowania dotyczą najczęściej osób w wieku średnim i podeszłym, czyli tych, które najprawdopodobniej zarażyły się prątkami wcześniej, a choroba uaktywniła się u nich w związku z osłabieniem odporności. Zapadalność wśród dzieci i młodzieży jest prawie 10-krotnie niższa niż w populacji ogólnej. Ponadto mężczyźni między 50 a 60 rokiem życia chorują 4-krotnie częściej niż kobiety. Częściej też chorują osoby samotne, o niskim statusie materialnym, nadużywający alkoholu i palący. W ramach nadzoru epidemiologicznego osoby z otoczenia chorego są kierowane do lekarza, celem konsultacji i diagnostyki w kierunku gruźlicy.

W 2019 r. odnotowano 30 przypadków zgonów z powodu chorób zakaźnych, w tym 23 z powodu gruźlicy, w 2018 r. - 23 przypadki zgonów z powodu chorób zakaźnych, w tym 16 z powodu gruźlicy.

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w obszarze szczepień ochronnych.

Szczepienia ochronne należą do najbardziej skutecznych metod zapobiegania szerzeniu się chorób zakaźnych, stanowią najlepszy sposób profilaktyki.

Wykaz obowiązkowych szczepień ochronnych i grup osób obowiązanych do poddania się tym szczepieniom zostały określone w art. 17 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 151) *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi* i rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 849) wydanym na podstawie upoważnienia zawartego w art. 17 ust. 10 ww. ustawy. Powszechny obowiązek szczepień ochronnych dzieci i młodzieży dotyczy 13 chorób zakaźnych, takich jak: gruźlica, wirusowe zapalenie wątroby typu B, ostre nagminne porażenie dziecięce (*poliomyelitis*), inwazyjne zakażenie *Haemophilus influenzae* typu B, inwazyjne zakażenia *Streptococcus pneumoniae*, błonica, krztusiec, tężec, odra, różyczka, nagminne zakażenie przyusznic (*świnka*) oraz szczepienie przeciw wietrznej dla wybranych grup. Obowiązkowe są również szczepienia poekspozycyjne przeciw tężcowi, wścieklicznie i błonicy.

Szczepienia realizuje się zgodnie z wytycznymi zawartymi w Programie Szczepień Ochronnych (PSO), który jest ogłaszany corocznie przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

PSO jest dokumentem o charakterze technicznym, przeznaczonym dla lekarzy i pielęgniarek będących realizatorami obowiązkowych szczepień ochronnych.

W 2019 roku na terenie powiatu otwockiego objęto nadzorem wszystkie podmioty lecznicze realizujące obowiązkowe szczepienia ochronne, przeprowadzono 29 kontroli w zakresie ich wykonawstwa. Stwierdzono, że najczęściej występującymi nieprawidłowościami były opóźnienia realizacji PSO. Jak ustalono spowodowane były głównie przyczynami niezależnymi od personelu, tj.:

- okresowymi i stałymi p/wskazaniami do szczepień,
- wyprowadzeniem się rodziny poza teren powiatu otwockiego,
- uchylaniem się rodziców od szczepienia dzieci.

Ponadto w ramach nadzoru nad wykonawstwem szczepień przez podmioty lecznicze, sprawdzane jest zachowanie zasad łańcucha chłodniczego w lodówkach do przechowywania preparatów szczepionkowych. W jednej Przychodni odnotowano przypadek przerwania łańcucha chłodniczego, w związku z tym szczepionki przekazano do utylizacji.

Problemem w zakresie szczepień staje się stale wzrastająca liczba rodziców, którzy świadomie rezygnują z uodpornienia dzieci przez szczepienia. W 2013 r. w naszym powiecie odnotowano 66 rodziców uchylających się od szczepień. Przez kolejne lata ilość rodziców wzrosła aż do 226 w 2019 r., już w oddziale noworodkowym 39 rodziców odmówiło zaszczepienia swoich nowonarodzonych dzieci. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Otwocku w ramach działań ponaglących, systematycznie wysyła do uchylających się rodziców pisma, wzywające do wykonania szczepień ochronnych u dzieci. Wskazuje się w nich m.in. na niepojętą sytuację epidemiologiczną odry, a co za tym idzie zagrożenie dla zdrowia i życia dzieci niezaszczepionych. Wysłano 64 pisma.

Inspekcja Sanitarna monitoruje występowanie niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP). W 2019 r. wykazano 12 przypadków NOP, w tym 2 poważne i 10 łagodnych. Wśród zgłoszonych 2 przypadki NOP dotyczyły szczepienia p/gruźlicy, z czego 1 przypadek rozpoznano jako poważny i 1 łagodny. Przypadki te rozpoznane i zgłoszone przez Mazowieckie Centrum Leczenia Chorób Płuc i Gruźlicy w Otwocku, gdzie lekarze wykazują się największym doświadczeniem i wiedzą w zakresie leczenia gruźlicy.

Opracowaną dokumentację NOP przesyła się do Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie.

Inspekcja Sanitarna sprawuje **nadzór nad warunkami higieniczno - sanitarnymi w podmiotach leczniczych**, tj.: szpitalach, przychodniach, placówkach opiekuńczych oraz indywidualnych praktykach zawodowych. Celem działań jest zapewnienie bezpieczeństwa epidemiologicznego pacjentów. Kontrole sanitarne obiektów prowadzone były zgodnie z rocznym harmonogramem kontroli. Plan ten opracowany został na podstawie analizy ryzyka zagrożeń sanitarno – epidemiologicznych w podmiotach leczniczych.

Ogółem we wszystkich podległych podmiotach leczniczych przeprowadzono 112 kontroli.

Wydano 6 decyzji nakazujących w związku ze stwierdzeniem uchybień sanitarno-higienicznych i technicznych.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że w dalszym ciągu 3 podmioty lecznicze: 2 szpitale oraz 1 zakład opiekuńczo - leczniczy nie spełniają wymagań technicznych zawartych w przepisach prawnych, w których ostateczny termin dostosowania pomieszczeń i urządzeń wyznaczony został na koniec 2017 r. Wydano decyzje nakazujące.

W 2019 r. zgłoszono 3 interwencje, w tym 1 dotycząca Szpitala Powiatowego w Otwocku, przekazano do załatwienia zgodnie z podległością do Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie. W 2 pozostałych w wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych ustalono, że w 1 przypadku informacje nie potwierdziły, natomiast w 2 interwencja była częściowo zasadna.

Choroba i obniżona odporność osób przebywających w szpitalach powoduje, że rozprzestrzenianie się tam chorób zakaźnych może następować w szybkim tempie. Występowanie zakażeń szpitalnych jest wysoce niepożądane, gdyż zwiększa koszty leczenia. Ocenę sytuacji epidemiologicznej w szpitalach prowadzą zespoły kontroli zakażeń szpitalnych. Do ich zadań należy monitorowanie występowania drobnoustrojów alarmowych (tj. szczególnie niebezpiecznych) w celu wczesnego wykrywania zagrożeń i ich skutecznego zwalczania.

W związku z rozprzestrzenianiem się na terenie całego kraju patogenów alarmowych *Klebsiella pneumoniae* NDM(+), wykazujące oporność na wszystkie dostępne antybiotyki, szczególnym nadzorem objęto szpitale oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze. Podmioty te zostały zobowiązane do wdrożenia wytycznych Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie zapobiegających rozprzestrzenianiu się ww. drobnoustrojów. Działania te w szczególności polegają na przeprowadzaniu badań przesiewowych przy przyjęciu do szpitala, u pacjentów którzy byli hospitalizowani w innych placówkach w ciągu ostatniego pół roku oraz wdrażanie izolacji pacjentów z *Klebsiella pneumoniae* CPE,

niezwłocznie po otrzymaniu wyniku. Wszystkie podmioty opracowały i wdrożyły procedury uwzględniające te wytyczne.

W 2019 r. w podległych całodobowych podmiotach leczniczych zgłoszono 6 ognisk epidemicznych. 1 ognisko epidemiczne o etiologii norowirusa zgłoszono w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym. Zachorowało 45 pensjonariuszy, nikt z personelu. W podmiocie przeprowadzono kontrolę sanitarną w zakresie postępowania p/epidemicznego. Nie stwierdzono uchybień. Zespół Kontroli Zakażeń Szpitalnych podjął działania zapobiegawcze i przeciwepidemiczne, zgodnie z opracowaną procedurą, ognisko wygaszono.

Ponadto 5 ognisk grypy zgłoszono w Szpitalu Gruźliczym. W 5 oddziałach zachorowało na grypę po 2 pacjentów, w 1 oddziale zachorowała pielęgniarka. Wszystkie ogniska wygaszono, bez dalszego rozprzestrzenienia

W placówkach medycznych zarówno pacjenci jak i pracownicy narażeni są na zakażenie drobnoustrojami chorobotwórczymi. Do zakażenia może dojść przez kontakt bezpośredni lub pośredni: sprzęt medyczny, narzędzia, bieliznę i powierzchnie w otoczeniu chorego.

Podczas kontroli zwracano uwagę na prawidłowość prowadzenia procesów dezynfekcji sprzętu i narzędzi medycznych, uwzględniając dobór stosowanych środków dezynfekcyjnych w zakresie stężenia, czasu oraz sposób wykonania procesów dezynfekcji. Stwierdzono, że preparaty dezynfekcyjne stosowane były zgodnie z ich przeznaczeniem, a procesy dezynfekcji prowadzone według opracowanych procedur dezynfekcyjnych.

Zapobieganie szerzeniu się chorób zakaźnych związanych z naruszeniem ciągłości tkanek (podczas zabiegów chirurgicznych, transfuzji, badań endoskopowych, pobierania krwi) polega na używaniu sprzętu jednorazowego użycia oraz prawidłowym prowadzeniu sterylizacji sprzętu oraz narzędzi wielokrotnego użytku. Podmioty prowadzą sterylizację we własnym zakresie lub zawierają umowy z podmiotami zewnętrznymi. Oceniano procedurę sterylizacji: kontrolę procesów sterylizacji wskaźnikami biologicznymi, chemicznymi i fizycznymi, oraz warunki przechowywania materiału i sprzętu po sterylizacji. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie prowadzenia procesu sterylizacji.

Kontrolowano postępowanie z odpadami medycznymi. Placówki stosują prawidłowe zamykane pojemniki twardościenne na odpady ostre i worki foliowe z zachowaniem różnicowania kolorystycznego. Czas gromadzenia odpadów w oddziałach szpitalnych jak i w gabinetach lecznictwa otwartego nie budził zastrzeżeń. Wszystkie placówki mają podpisane umowy na odbiór odpadów medycznych z wyspecjalizowanymi firmami. Nie odnotowano zaniedbań w zakresie postępowania z odpadami w miejscu ich wytwarzania.

Placówki medyczne osiągają bezpieczeństwo epidemiologiczne przez systematyczne szkolenie personelu w zakresie przestrzegania procedur higieniczno-sanitarnych: mycia i dezynfekcji rąk, sprzętów, powierzchni; dezynfekcji i sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku; postępowania poekspozycyjnego; sprzątania i dezynfekcji pomieszczeń; postępowania z brudną bielizną. Wszystkie podmioty lecznicze zgodnie z obowiązującymi przepisami przeprowadzają kontrolę wewnętrzną, polegającą na okresowej analizie i weryfikacji procedur stosowanych w celu zapobieżenia szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych oraz prowadzenia dokumentacji ich realizacji. Podczas kontroli oceniano dostępność i prawidłowość opracowanych procedur oraz sprawdzano sposób ich wdrożenia i stosowania. Nieprawidłowości nie odnotowano.

Do zakresu działań Inspekcji Sanitarnej należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące higieny środowiska, a zwłaszcza jakości wody do spożycia, w pływalniach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli, oraz utrzymania należytego stanu higienicznego obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.

Jakość wody do picia.

W 2019 r. wodę dla 86,31 % mieszkańców powiatu otwockiego dostarczało 12 wodociągów publicznych, 1 lokalny i 1 zakładowy (stan na 31.12.2018 r.):

- - 4 wodociągi publiczne o wydajności od 1000 do 10000 m³/dobę: w Otwocku, w Józefowie, w Bocianie i Celestynowie,
- - 8 wodociągów publicznych o wydajności od 100 do 1000 m³/dobę: w Osiecku, w Sobieniach Jeziory, w Glinie, w Ostrowi, w Rzakcie, w Majdanie, w Lipowym, w Glinkach,
- - wodociąg lokalny, hydrofornia osiedlowa, o wydajności poniżej 100 m³/dobę w szpitalu Mazowieckiego Centrum Neuropsychiatrii w Zagórzcu.
- - wodociąg zakładowy Superdrob w Karczewie, o wydajności od 1000 do 10000 m³/dobę:

Wodociągi działają w oparciu o zasoby wód podziemnych, pobieranych z 47 studni o głębokości od 20 m. do 226 m. Woda surowa podlega uzdatnianiu m.in. poprzez filtrację (na złożach piaskowych, piaskowo-żwirowych, węglowych) eliminującą nadmierną ilość żelaza i manganu z wody. Także w celu zmniejszenia zawartości manganu i żelaza stosuje się napowietrzanie. Ponadto do poprawy mętności w 3 wodociągach zastosowano siarczan glinu. W 3 wodociągach jako dezynfekcję końcową zastosowano lampy UV. W żadnym wodociągu nie stosuje się podchlorynu sodu do dezynfekcji końcowej.

Inspekcja Sanitarna na podstawie wyników badań próbek wody pobranych z nadzoru oraz przekazanych przez administratorów wodociągów dokonuje oceny jakości wody. Oceniono, że we wszystkich nadzorowanych wodociągach woda była przydatna do spożycia przez ludzi. O wydanych ocenach jakości wody w nadzorowanych wodociągach informowano administratorów wodociągów, władze samorządowe i lokalną prasę.

Dobłą jakość wody pod względem mikrobiologicznym i fizykochemicznym przez cały 2019 r. notowano w 9 wodociągach (w 2018 - w 4): Józefów, Ostrów, gm. Celestynów, Bocian, gm. Kołbiel, Majdan, Lipowo i Rzakta gm. Wiązowna, Osieck, gm. Osieck, wodociąg lokalny – hydrofornia osiedlowa w Zagórzcu, wodociąg zakładowy Superdrob w Karczewie.

Dobłą jakość pod względem mikrobiologicznym przez cały 2019 r. notowano w 12 wodociągach, w 2 wodociągach (w 2018 r. w 3 wodociągach) w wodzie stwierdzono podwyższone parametry mikrobiologiczne:

- w wodociągu publicznym w Otwocku, (na 42 próby) w 1 próbce wody stwierdzono 1 jtk enterokoków (wartość parametryczna 0 jtk).
- w wodociągu publicznym w Glinkach, (na 9 prób) w 1 próbce stwierdzono 2 jtk bakterii grupy coli (wartość parametryczna 0 jtk).

Administratorzy natychmiast podjęli działania naprawcze (dezynfekcję podchlorynem sodu i płukanie sieci) i w kolejnych próbkach pobranych do badań ww. parametry były w normie.

Dobłą jakość wody pod względem fizyko-chemicznym przez cały 2019 r. notowano w 11 wodociągach (w 2018 r. w 5), a w 3 wodociągach przekroczenia norm w zakresie wymagań fizyko-chemicznych wody występowały sporadycznie:

- w wodociągu publicznym Głina, (na 9 prób) w 1 próbce stwierdzono ponadnormatywną mętność – 1,2 NTU (n.d.z. - 1 NTU),
- w wodociągu publicznym w Celestynowie (na 12 prób) w 2 próbkach stwierdzono ponadnormatywną mętność – 1,2 NTU, 1,5 NTU (n.d.z. - 1 NTU),
- w wodociągu publicznym w miejscowości Sobienie Jeziory (na 10 prób) w 1 próbce stwierdzono ponadnormatywną mętność – 1,5 NTU (n.d.z. - 1 NTU).

We wszystkich przypadkach administratorzy podejmowali działania naprawcze polegające m. in.: na płukaniu instalacji w stacji uzdatniania wody i sieci przesyłowych, naprawę instalacji dozującej siarczan glinu, płukanie filtrów.

Nadzorowano także jakość wody w 8 wodociągach lokalnych, wykorzystujących własne ujęcia wody do prowadzonej działalności (3 w szpitalach, 3 w Domach Opieki, 1 zakładowy w podmiocie działającym na rynku spożywczym, 1 w stacji paliw), w których badania były wykonywane w ramach kontroli wewnętrznej przez administratorów i właścicieli. We wszystkich badaniach, wykonanych zgodnie z ustalonymi harmonogramami poboru prób, jakość wody w zakresie badanych parametrów była zgodna z obowiązującymi przepisami. Ponadto został objęty nadzorem wodociąg lokalny zaopatrujący w wodę obiekt sportowy, w

którym w badaniach z kontroli wewnętrznej stwierdzono ponadnormatywne wartości: 80 µg/l manganu (wartość parametryczna 50 µg/l) i 318 µg/l żelaza (wartość parametryczna 200 µg/l). Wdrożono postępowanie administracyjne mające na celu doprowadzenie jakości wody do obowiązujących przepisów; określono termin wykonania do 31.01.2020 r.

W ramach kontynuacji nadzoru nad wstępnym monitoringiem substancji promieniotwórczych, administratorzy 5 wodociągów wykonali, zgodnie z obowiązującymi przepisami, powtórne badania substancji promieniotwórczych (ze względu na stwierdzone w pierwszych badaniach nieznaczne przekroczenia granic wykrywalności substancji promieniotwórczych: Radonu i izotopów radu Ra-228 -w 1 wodociągu, stężenie Radonu-w 2 wodociągach i stężenie izotopów radu Ra-228 - w 2 wodociągach). Przeprowadzone badania wykazały, że stężenia oznaczanych izotopów są w normie.

Długość sieci wodociągowych, w wodociągach zaopatrujących w wodę mieszkańców powiatu otwockiego wynosi 1062,87 km. i systematycznie jest rozbudowywana; w 2019 r. zwiększyła się o 14,27 km nowych odcinków.

Okolo 14 % ludności powiatu otwockiego zaopatruje się w wodę z własnych ujęć. Studnie przydomowe nie są objęte nadzorem Inspekcji Sanitarnej i dlatego nie można ocenić jakości wody ujmowanej ze studni. Niekorzystny wpływ na jakość wody z ujęć indywidualnych może mieć zbyt małe skanalizowanie miast i wsi, a także nieszczelne szamba przydomowe.

Jakość wody w kąpieliskach

W 2019 r. Uchwałą Rady Gminy w Wiązownie została przyjęta organizacja miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli w Kącku. Właściciel, zgodnie z obowiązującymi przepisami wykonał badanie wody przez sezonem i badanie w trakcie sezonu, który trwał 30 dni.

Podobnie jak w latach poprzednich, nie zorganizowano kąpieliska, nad rzeką Świder, pomimo ogromnego zainteresowania, nie tylko mieszkańców powiatu.

Jakość wody w pływalniach

Inspekcja Sanitarna prowadzi nadzór nad 5 pływalniami określając zakres i częstotliwość badań prowadzonych przez administratorów pływalni. Zarządzający pływalniami są zobowiązani do prowadzenia systematycznych i udokumentowanych badań jakości wody, prowadzonych zgodnie z ustalonym z Inspekcją Sanitarną harmonogramem badań, w celu zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego wszystkim użytkownikom pływalni. Szczególne

znaczenie ma nadzór nad jakością mikrobiologiczną wody. Zanieczyszczenia mikrobiologiczne wnoszone są do wody przez użytkowników pływalni, którzy mogą zanieczyszczać wodę przede wszystkim drobnoustrojami bytującymi w przewodzie pokarmowym, w górnych drogach oddechowych, błonach śluzowych i na skórze. Oprócz drobnoustrojów wchodzących w skład normalnej mikroflory, mogą to być również organizmy chorobotwórcze, będące przyczyną infekcji. Występowanie patogenów w wodzie tj. *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa* w istotny sposób może negatywnie wpływać na zdrowie osób kąpiących się.

W 2019 r. wystąpiły tylko w 4 nieckach krótkotrwałe przekroczenia wartości ogólnej liczby mikroorganizmów w 1 ml wody w temp. 36°C od 178 do pow. 300 jtk (n.d.z.-100 ml), ale natychmiastowe podejmowane działania naprawcze (dezynfekcja podchlorynem sodu, czyszczenie filtrów, dolanie świeżej wody) przez administratorów doprowadzały jakość wody do obowiązujących przepisów, co zostało potwierdzone badaniami wody i dlatego nie wdrażano postępowania administracyjnego.

W 2019 r. zostały wydane roczne oceny jakości wody w pływalniach, w których oceniano jakość wody. Oceny dokonano po przeprowadzeniu kontroli sanitarnych i przeanalizowaniu sprawozdań z badań, pobranych z nadzoru i kontroli wewnętrznej.

Ponadto w powiecie otwockim funkcjonuje basen rehabilitacyjny w szpitalu. W okazanych przez administratora badaniach nie stwierdzono obecności bakterii chorobotwórczych.

Jakość wody z instalacji wody ciepłej.

W 2019 r. kontynuowano nadzór nad jakością wody ciepłej w instalacjach wody ciepłej, w obiektach użyteczności publicznej, pod kątem występowania bakterii *Legionella* sp. Bakterie te kolonizują instalacje wodne, a w szczególności urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny tj.: wanny, prysznice, inhalatory, nawilżacze, myjnie, klimatyzatory. Pałeczki *Legionella* obecne w aerozolu, mogą być przyczyną ciężkich schorzeń płucnych u ludzi korzystających z tych urządzeń.

Zbadano z nadzoru 185 prób wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella* sp., a w 35 stwierdzono ponadnormatywne wartości (w 2018 r. zbadano 143 próby, a w 17 stwierdzono ponadnormatywne wartości bakterii *Legionella* sp.) pobranych ze szpitali i niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. Próbki wody do badań pobierane były z częstotliwością 2 razy w ciągu roku oraz po przeprowadzonych działaniach naprawczych.

Polecono dostosować jakość wody w instalacji wody ciepłej do wymagań prawa w 6 obiektach, w których prowadzono 9 postępowań administracyjnych mających na celu doprowadzenie jakości wody ciepłej do obowiązujących przepisów:

- w Mazowieckim Centrum Leczenia Chorób Płuc i Gruźlicy w Otwocku, pawilon A, w ciągu całego roku w 3 pobranych próbkach wody (na 9 prób) stwierdzono ponadnormatywną ilość bakterii *Legionella* sp.: 109 jtk, 121 jtk; 140 jtk; skażenie średnie. Wdrożono postępowanie administracyjne, które zostało zakończone po uzyskaniu prawidłowych wyników.
- w Mazowieckim Centrum Leczenia Chorób Płuc i Gruźlicy w Otwocku, pawilon B, którym przebywają pacjenci z obniżoną odpornością, w ciągu całego roku w 6 pobranych próbkach wody (na 15 prób) stwierdzono ponadnormatywną ilość bakterii *Legionella* sp.: 840 jtk, 1740 jtk; 15000 jtk, 31000 jtk, 9500 jtk, 57000 jtk; skażenie bardzo wysokie. Wdrażano dwukrotnie postępowanie administracyjne; termin wykonania drugiej decyzji – 31.12.2019 r.
- w Mazowieckim Centrum Neuropsychiatrii w Zagórzcu, Ośrodek Rehabilitacji Uzależnień i Podwójnej Diagnozy w Otwocku w ciągu całego roku w 8 pobranych próbkach wody (na 18 prób) stwierdzono ponadnormatywną ilość bakterii *Legionella* sp.: 5200 jtk, 130000 jtk, 25000 jtk, 220 jtk, 22000 jtk, 1900 jtk, 30000 jtk, 47000 jtk; skażenie bardzo wysokie. Wdrażano dwukrotnie postępowanie administracyjne, które zostały zakończone po uzyskaniu prawidłowych wyników.
- w Mazowieckim Centrum Neuropsychiatrii w Zagórzcu, w Hostel-Ośrodku Rehabilitacji Socjopsychiatrycznej w Otwocku, w ciągu całego roku w 5 pobranych próbkach wody (na 12 prób) stwierdzono ponadnormatywną ilość bakterii *Legionella* sp.: 1200 jtk, 52000 jtk, 9000 jtk, 220 jtk, 35000 jtk, 43000 jtk; skażenie bardzo wysokie. Wdrożono postępowanie administracyjne, które zakończono po uzyskaniu prawidłowych wyników.
- w N.Z.O.Z. „Marianna” w Majdanie, gm. Wiązowna w ciągu całego roku w 11 próbkach (na 23 pobranych prób) stwierdzono ponadnormatywne wartości bakterii *Legionella* sp.: 108 jtk, 115 jtk, 125 jtk, 153 jtk, 280 jtk, 380 jtk (2 razy), 430 jtk, 1800 jtk, 3100 jtk, 6200 jtk; skażenie wysokie. Wdrażano dwukrotnie postępowanie administracyjne, jedno zostało zakończone uzyskaniem prawidłowych wyników, drugie jest w trakcie - termin wykonania 20.01.2020 r. .
- w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym „Józefina”, w ciągu całego roku w 2 próbkach stwierdzono ponadnormatywne wartości bakterii *Legionella* sp. (na 6 pobranych

prób): 156 jtk, 220 jtk; skażenie średnie. Wdrożono postępowanie administracyjne, które zostało zakończone po uzyskaniu prawidłowych wyników.

W hotelach, obiektach świadczących usługi noclegowe i w domach opieki, właściciele są zobowiązani do prowadzenia badań wody z instalacji wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella* sp., co jest sprawdzane w trakcie kontroli sanitarnych. W tych obiektach nie stwierdzono przekroczeń bakterii *Legionella* sp. W 2 hotelach wydano decyzje płatnicze za brak badań wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella* sp.

Ponadto z powodu zgłoszenia u mieszkańca pow. otwockiego zachorowania, którego przyczyną była *Legionella* sp. pobrano, z nadzoru w mieszkaniu chorego, próbkę wody ciepłej z instalacji wody ciepłej do badań. Badanie nie wykazało obecności ww. bakterii.

Stan sanitarno-porządkowy w obiektach użyteczności publicznej.

Oceniając ryzyko wystąpienia chorób zakaźnych, do obiektów, w których jest ono szczególnie duże należy zaliczyć zakłady fryzjerskie, fryzjersko-kosmetyczne i tatuażu, gdzie może dojść do naruszenia ciągłości skóry. Używanie brudnych narzędzi, w szczególności ostrych, może spowodować zakażenie wirusami krwiopochodnymi: wirusowego zapalenia wątroby typu B i C oraz HIV, jak również bakteriami chorobotwórczymi np.: gronkowcami oraz grzybicami skóry. Dlatego podczas kontroli sanitarnych szczególną uwagę zwracano na postępowanie z narzędziami i przyborami fryzjerskimi.

W 2019 r. zarejestrowanych było 222 (w 2018 r. 210) zakładów świadczących usługi fryzjerskie i odnowy biologicznej, gabinetów kosmetycznych i tatuażu. Łącznie przeprowadzono 105 kontroli. W ww. obiektach nałożono 13 mandatów karnych na sumę 2550 zł (w 2018 r. 10 mandatów na kwotę 1500 zł), za nieprawidłowy sposób postępowania z narzędziami tj. brak ich dezynfekcji lub sterylizacji, nieprawidłowe przechowywanie narzędzi czystych - po sterylizacji, brak preparatu roboczego do dezynfekcji narzędzi, brak lub nieprzestrzeganie procedur postępowania z narzędziami mogącymi naruszać ciągłość skóry, brak potwierdzeń skuteczności sterylizacji biologicznym testem (spora A), używanie narzędzi po terminie przydatności sterylizacji pakietu.

Jak oceniono, większość pracowników i właścicieli. zakładów posiada wiedzę na temat ryzyka zakażenia klientów chorobami zakaźnymi. W celu zwiększenia bezpieczeństwa prowadzonych usług coraz więcej właścicieli decyduje się na zakup autoklawu. W trakcie kontroli nowych zakładów, tak jak w roku ubiegłym, rozdawano plakaty i ulotki na temat zapobiegania zakażeniom HCV.

Kontrolami objęto także inne zakłady użyteczności publicznej tj.: domy opieki, hotele, obiekty świadczące usługi noclegowe, dom pogrzebowy z prosektorium, stacje paliw, aptekę, środki transportu do przewozu zmarłych, teren rekreacyjny - park, sale zabaw, miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli, ustępy publiczne.

W grupie ww. obiektów za stwierdzone nieprawidłowości nałożono 2 mandaty na kwotę 300 zł (w hotelu i obiekcie świadczącym usługi noclegowe) ze względu na stwierdzone nieprawidłowości: poplamione nakładki na materace i poduszki, brudno w magazynie bielizny czystej, brudne pokoje.

W 2019 r. wpłynęło 18 interwencji (w 2018 r. - 14). Zgłoszenia mieszkańców w 6 przypadkach przesłano do innych organów i instytucji: Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, Otwockiej Spółdzielni Mieszkaniowej, Zarządu Gospodarki Mieszkaniowej, do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami. 6 zgłoszeń okazało się zasadnych i dotyczyły: 2 złego stanu sanitarno-higienicznego w hotelu i obiekcie świadczącym usługi noclegowe (nałożono 2 mandaty), złej jakości wody zaopatrującej obiekt sportowy (wdrożono postępowanie administracyjne), nieprzyjemnego zapachu na klatce schodowej bloku mieszkalnego (poinformowano administrację osiedla i przeprowadzono wizję z przedstawicielem spółdzielni mieszkaniowej), braku dezynfekcji narzędzi w zakładzie fryzjerskim (nałożono mandat), złego stanu technicznego w obiekcie świadczącym usługi noclegowe (przeprowadzono kontrolę i wydano decyzję płatniczą). Pozostałe zgłoszenia po przeprowadzonych kontrolach uznano za bezzasadne.

Celem działania Inspekcji Sanitarnej w zakresie higieny pracy jest ochrona pracowników przed niekorzystnymi skutkami narażenia na czynniki pochodzenia chemicznego, fizycznego i biologicznego w środowisku pracy. Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad warunkami pracy kontrolując przestrzeganie przepisów dotyczących utrzymania należytego stanu higienicznego zakładów pracy oraz zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy.

W roku 2019 przeprowadzono 190 kontroli w 163 zakładach pracy zatrudniających 13108 pracowników (na zarejestrowanych 380 zakładach pracy zatrudniających 20437 pracowników). W 5 zakładach stwierdzono nieprawidłowości (w 2018 r. w 9 zakładach), co oznacza, że w ok. 1,5 % skontrolowanych zakładów nie przestrzegane są wymagania higieniczne i zdrowotne wobec zatrudnionych pracowników. Mając na względzie zdrowie pracowników nakazywano i egzekwowano usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości - wydano 5 decyzji administracyjnych, zawierających 14 nakazów.

Nieprawidłowości dotyczące warunków bhp stwierdzono w 2 zakładach. Dotyczyły one zniszczonych ścian w pomieszczeniach pracy jak i w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych, braku umywalki i zlewozmywaka w pomieszczeniu socjalnym, złej wentylacji. Wydano decyzje administracyjne.

Kontrola obowiązku wykonywania przez pracodawców badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy wykazała, że w 3 skontrolowanych zakładach (w 2018 r. – w 4 zakładach) nie przeprowadzono ich w obowiązującym terminie. Polecono usunąć te nieprawidłowości w trybie pilnym.

Do obowiązków pracodawców należy wykonywanie profilaktycznych badań lekarskich – wstępnych i okresowych pracowników oraz ocena ryzyka zawodowego pracowników związanego z wykonywaną pracą. Ocena ta dokonywana jest w celu wykrycia zagrożeń w środowisku pracy oraz wprowadzenia środków ograniczających szkodliwy wpływ procesu pracy na pracownika. W 2019 r. wszyscy pracownicy w skontrolowanych zakładach posiadali aktualne zaświadczenia lekarskie.

Na terenie powiatu otwockiego najczęściej występującym czynnikiem szkodliwym w środowisku pracy jest hałas, na który narażonych jest blisko 3614 pracowników. W 3 zakładach (na 70 skontrolowanych, w których występuje hałas) brak było aktualnych badań i pomiarów hałasu. Wydano decyzje administracyjne, w wyniku których wykonano badania.

W 5 zakładach stwierdzono przekroczenia najwyższego dopuszczalnego natężenia hałasu (85 dB). Przekroczenia te dotyczą pojedynczych stanowisk pracy (przy automatach do obróbki metalu, na stanowiskach młynów do przemiału odpadów z tworzyw sztucznych, przy szlifierkach do obróbki spawów), w których ze względów technologicznych nie ma możliwości zmniejszenia poziomu hałasu. Kontrole wykazały, że w celu zapobiegania skutkom zdrowotnym wywołanym przez hałas podejmowane są działania organizacyjno-techniczne zmierzające do ograniczenia narażenia pracowników. Odbywa się to poprzez:

- zaopatrzenie pracowników w atestowane ochronniki słuchu oraz obowiązek ich używania,
- okresowe badania lekarskie rozszerzone o badania słuchu,
  - oddzielenie pomieszczeń socjalnych od pomieszczeń produkcyjnych.

Narażenie pracowników na pyły występuje w 40 zakładach pracy, w których na obecność pyłów w powietrzu narażonych jest 1617 pracowników. W roku 2019 skontrolowano 35 firm takich jak: zakłady poligraficzne, warsztaty samochodowe, zakłady produkujące kosmetyki, piekarnie i zakłady produkujące wyroby betoniarskie. Na podstawie analizy okazanych wyników badań i pomiarów nie stwierdzono przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia (NDS) pyłów - wskaźnika zagrożenia powstawania chorób układu oddechowego (m. in. pylicy).

Narażenie pracowników na środki chemiczne występuje w 108 zakładach stosujących substancje i mieszaniny niebezpieczne. Są to:

- szpitale, ze względu na stosowanie środków dezynfekcyjnych i tlenu etylenu w sterylizatorniach,
- laboratoria - odczynniki chemiczne,
  - drukarnie - farby, lakiery i rozpuszczalniki,
  - zakłady produkujące kosmetyki, detergenty i tworzywa sztuczne – substancje i mieszaniny niebezpieczne,
  - garbarnie - kwas siarkowy i barwniki,
  - galwanizernie - kwasy, wodorotlenki, chromiany, cynk,
  - zakłady mechaniczne - oleje i rozpuszczalniki,

- baseny i zakłady uzdatniania wody – m. in. podchloryn sodu,
- oraz sklepy z chemikaliami.

W jednym ze szpitali na terenie powiatu otwockiego stwierdzono przekroczenie NDS formaldehydu w pracowni patomorfologii. Od razu zakupiono odpowiednie maski dla pracowników. Wszyscy pracownicy zostali skierowani na badania. W chwili obecnej prowadzone są prace modernizacyjne wentylacji w pracowni. Po ich zakończeniu zostanie zakupiony specjalny stół do pracy z formaliną posiadający wentylację bezpośrednią przestrzeni roboczej blatu i zostanie podłączony do zmodernizowanego systemu wentylacji.

Przeanalizowano wyniki badań i pomiarów czynników chemicznych w pozostałych 51 skontrolowanych zakładach i nie stwierdzono przekroczeń NDS na stanowiskach pracy. Podczas kontroli dotyczących stosowania substancji i mieszanin chemicznych zwracano uwagę na prawidłowość znakowania chemikaliów stosowanych i magazynowanych w zakładach pracy, oraz czy pracownicy są zapoznani z kartami charakterystyki tych związków. Karta charakterystyki substancji lub mieszaniny zawiera informacje dotyczące niebezpiecznych właściwości oraz zagrożeń, jakie może stwarzać ich działanie. W karcie tej znajdują się informacje o sposobie bezpiecznego stosowania, zasadach postępowaniu w przypadku pożaru czy niezamierzonego uwolnienia do środowiska, o warunkach transportu oraz o możliwych sposobach udzielania pierwszej pomocy w przypadku narażenia na działanie takiego produktu. Nie odnotowano nieprawidłowości przy stosowaniu substancji i preparatów chemicznych.

Na terenie powiatu otwockiego w 15 zakładach występują substancje, preparaty, czynniki i procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy. Są to:

- zakłady stolarskie, w których używane jest drewno ze względu na narażenie na ich pyły,
- galwanizernie, w których wykonuje się chromowanie przedmiotów chromem Cr (VI),
  - zakłady służby zdrowia, gdzie występuje tlenek etylenu w procesie sterylizacji
  - pracownie radiologiczne - promieniowanie jonizujące podczas badań,
  - Narodowe Centrum Badań Jądrowych i Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych - promieniowanie α , β , γ , X i neutronowe,
- przedsiębiorstwa budowy dróg ze względu na kontakt z benzo/a/pirenem.

W roku 2019 skontrolowano 9 takich zakładów (w roku 2018 – 10). Badania środowiskowe nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych norm w żadnym z tych zakładów. Jednakże, w związku z tym, że sam kontakt z czynnikiem rakotwórczym może być niebezpieczny dla zdrowia pracowników, firmy zobowiązane są do prowadzenia rejestru prac

i rejestru pracowników narażonych na czynniki rakotwórcze. Podczas kontroli nie stwierdzono uchybień w tym zakresie.

W powiecie otwockim w 63 zakładach znajdujących się w rejestrze, 3256 pracowników narażonych jest na działanie czynników biologicznych. W 2019 r. skontrolowano 30 zakładów, w których narażonych jest 2450 pracowników na czynniki biologiczne z tego ~2000 pracowników narażonych jest na 3 grupę zagrożenia czynnikiem biologicznym (tj. czynnikiem, mogącym wywoływać u ludzi ciężkie choroby zakaźne). Narażenie to występuje: w szpitalach, w leśnictwie, w zakładach usług komunalnych zajmujących się odpadami stałymi i płynnymi, w zakładach zajmujących się zaopatrzeniem ludności w wodę i odprowadzaniem ścieków z kanalizacji miejskiej oraz w zakładach energetycznych zajmujących się naprawami linii energetycznych. Stwierdzono, że pracownicy są prawidłowo zaopatrzeni w odzież ochronną i środki ochrony osobistej. Kontrole nie wykazały uchybień w tym zakresie. Od 2013 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 czerwca 2013 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac związanych z narażeniem na zranienie ostrymi narzędziami używanymi przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 696), które zobowiązuje pracodawców do sporządzania co pół roku raportów dotyczących zranień ostrymi narzędziami używanymi przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych. W roku 2019 w 12 zakładach, w których udzielane są świadczenia zdrowotnych (na 30 będących w rejestrze tut. Inspektora) raporty były sporządzane.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Otwocku otrzymuje, na zasadzie powiadomień alarmowych, informacje o wprowadzaniu do obrotu na terenie całego kraju środków biobójczych, które zawierają substancje czynne niedozwolone lub nie mają pozwolenia na obrót. W 2019 r. przeprowadzono 1 kontrolę interwencyjną, która wykazała wprowadzanie środków biobójczych bez pozwolenia na obrót. W związku z tym, że producent tych środków nie znajdował się na terenie powiatu otwockiego, informację o tym przekazano do odpowiedniego miejscowo PSSE, a firmie, która jest dystrybutorem polecono, aby nie wprowadzała ich do obrotu, do czasu uzyskania przez producenta stosownego pozwolenia.

Usuwanie pokryć dachowych zawierających eternit we własnym zakresie lub przez firmy, których pracownicy nie są przeszkoleni i nie posiadają odpowiedniej odzieży (kombinezony oraz maski jednorazowe i rękawice jednorazowe) stwarza zagrożenie zarówno dla zdrowia pracowników jak i okolicznego społeczeństwa (eternit nie jest prawidłowo utylizowany). Eternit zawiera azbest, którego wdychanie prowadzi do chorób układu oddechowego: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc,

międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej. Nowotwory spowodowane przez azbest są nowotworami złośliwymi. Na terenie powiatu otwockiego istnieją firmy posiadające przeszkolonych pracowników na prowadzenie prac z azbestem. Jednakże, w związku z brakiem obowiązku uzyskania pozwolenia na demontaż wyrobów zawierających azbest przez firmy wykonujące wymianę pokryć dachowych można przypuszczać, że prace te wykonywane są we własnym zakresie. W roku 2019 skontrolowano 1 firmę trudniącą się demontażem wyrobów zawierających azbest oraz transportem wyrobów zawierających azbest. Firma ta nie jest zarejestrowana na terenie powiatu otwockiego. Podczas kontroli w nie stwierdzono nieprawidłowości.

Inspekcja Sanitarna realizując zadania dotyczące nadzoru nad warunkami pracy prowadzi również postępowania administracyjne w sprawie chorób zawodowych. W toku postępowania tut. Inspektor wydaje imienną decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Sporządzona zostaje ocena narażenia zawodowego u osoby, u której podejrzewa się chorobę zawodową, w oparciu o informacje o przebiegu zatrudnienia w narażeniu na czynnik szkodliwy dla zdrowia, który może być przyczyną powstania choroby zawodowej lub mieć związek ze sposobem wykonywania pracy (nadmierne przeciążenie układu ruchu). Niewielkie uprzemysłowienie powiatu otwockiego wiąże się z podobnym narażeniem pracowników na uciążliwe i szkodliwe czynniki mogące powodować wystąpienie chorób zawodowych. W roku 2019 wydano 4 decyzje dotyczące stwierdzenia choroby zawodowej:

- gruźlicy u 3 pracowników opieki medycznej,
- pylicy u pracownika dawniej zatrudnionego w odlewni.

Zapoczątkowane w roku 2010 działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej były kontynuowane w roku 2019. Środki zastępcze (dawniej zwane dopalaczami) to substancje pochodzenia syntetycznego lub naturalnego używane zamiast lub w tych samych celach co narkotyki. Zawierają one substancje czynne, o działaniu psychoaktywnym, nie zawsze znajdujące się na liście substancji objętych kontrolą ustawową. W związku z tym, że proces ich wytwarzania odbiega od standardów produkcji leków farmaceutycznych, trudno jest przewidzieć sposób działania takiego środka psychoaktywnego na organizm. Do końca września 2010 roku sprzedaż dopalaczy odbywała się za pośrednictwem wyspecjalizowanych sklepów (tzw. smart shopów), stacjonarnych i internetowych. Obecnie sprzedaż dopalaczy jest w Polsce nielegalna. Mimo wprowadzonego

zakazu sprzedaży nadal słyszy się w mediach o przypadkach zatrucia środkami psychoaktywnymi wśród dzieci i młodzieży.

Inspekcja Sanitarna we współpracy z Policją prowadzi monitoring wprowadzania do obrotu dopalaczy, w stacjonarnych punktach sprzedaży oraz w internecie. W 2019 r. nie uzyskano informacji o prowadzeniu takiej działalności na terenie powiatu otwockiego, jednakże dwukrotnie odbyły się kontrole przeprowadzone wraz z Policją w lokalach, w których dawniej istniały salony gier z automatami gdzie mogłyby być sprzedawane środki zastępcze.

W ramach prowadzonych działań oświatowych w 2019 r., w kontrolowanych zakładach pracy przekazywano materiały edukacyjne informujące o ośrodkach, które pomagają osobom uzależnionym.

Ponadto w roku 2019 przeprowadzono kontrole tematyczne, podczas których prowadzono nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków dotyczących narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach stosujących cytostatyki. Leki cytostatyczne to grupa substancji szeroko stosowanych w leczeniu przeciwnowotworowym. Farmaceutyki te pomimo, że dla wielu pacjentów oddziałów onkologicznych są zbawienne, dla personelu medycznego stanowią poważne zagrożenie. Z łatwością przenikają przez błony śluzowe i skórę, powodując liczne działania niepożądane. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W nadzorowanym terenie nie zanotowano zakładów, w których warunki zdrowotne środowiska pracy byłyby zdecydowanie złe. Działania o charakterze informacyjno-edukacyjnym oraz wzrost świadomości pracodawców w zakresie bezpieczeństwa i higieny

pracy na przestrzeni ostatnich lat, przyczyniają się do poprawy warunków pracy. W nowo powstających firmach stanowiska pracy są nowoczesne, z prawidłowym zapleczem higieniczno-sanitarnym, zapewniające pracownikom właściwe, zgodne z przepisami warunki pracy.

Ponadto w roku 2019 rozpatrzono 13 interwencji, które dotyczyły: wprowadzania środka biobójczego bez wymaganej rejestracji (1), nieprawidłowego oznakowania środków chemicznych (4), nieprawidłowej karty charakterystyki (2), uciążliwości zapachowych w sortowni odpadów (1), niezgodnej z wymaganiami pod względem zawartości chromu VI w skórze kapci damskich (1), złego stanu technicznego budynków i nieszczelnego szamba (1), nielegalnego magazynowania odpadów trichloroetanu (1), odgrzybiania klimatyzatorów (1), działalności warsztatu samochodowego (1). W każdym przypadku były przeprowadzone kontrole. Tylko 3 okazały się zasadne. W 2 przypadkach interwencje przekazano do

rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Otwocku, oraz przekazano do PSSE, na terenie którego znajdował się producent środka biobójczego.

W 2019 r., jak w roku ubiegłym, Sekcja Higieny Pracy przekazywała zakładom pracy materiały informacyjne dotyczące Bazy wiedzy o zagrożeniach chemicznych i pyłowych CHEMPYŁ, znajdujących się na stronach internetowych CIOP-PIB. Jest to ogólnodostępny serwis wspomagający działania związane z oceną narażenia i ryzyka zawodowego, spowodowanego występowaniem czynników chemicznych i pyłowych na stanowiskach pracy różnych sektorów gospodarki przeznaczony dla pracodawców, pracowników i ekspertów ds. BHP.

W roku 2018 Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy rozpoczęła realizację kampanii z cyklu "Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy" pod hasłem "Substancje niebezpieczne pod kontrolą". Celem kampanii jest zwiększanie świadomości w zakresie zagrożeń związanych z substancjami niebezpiecznymi w miejscu pracy oraz promowanie kultury zapobiegania zagrożeniom, która ma służyć wykluczeniu zagrożeń lub skutecznemu zarządzaniu tego rodzaju zagrożeniami. Także w tym roku Sekcja Higieny Pracy podczas kontroli przekazywała materiały informacyjne dotyczące tej kampanii.

Higiena Żywności, Żywienia

i Przedmiotów Użytku

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad warunkami produkcji, przechowywania, sprzedaży i transportu środków spożywczych, ocenia sposób żywienia w zakładach żywienia zbiorowego, oraz zajmuje się warunkami produkcji i jakością, w aspekcie zdrowotnym, materiałów przeznaczonych do kontaktów z żywnością i produktów kosmetycznych.

W powiecie otwockim w 2019 r. zarejestrowanych było 1390 zakładów, które podlegały nadzorowi prowadzonemu przez pracowników Sekcji higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku. Ilość zakładów objętych nadzorem sanitarnym w stosunku do 2018 r. zwiększyła się o 3%.

Kierując się analizą ryzyka skontrolowano 378 zakłady przeprowadzając 540 kontrole; 520 w zakładach żywnościowo-żywnościowych, 9 w wytwórniach materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 11 w wytwórniach kosmetyków. Kontrole przeprowadzono w celu sprawdzenia czy stan sanitarny objętych nadzorem zakładów jest zgodny z obowiązującymi przepisami prawa. W związku z wystąpieniem na terytorium Polski ognisk afrykańskiego pomoru świń ASF wspólnie z Inspekcją Weterynaryjną przeprowadzono 16 kontroli, w których szczególną uwagę zwracano na identyfikowalność mięsa i wyrobów wędliniarskich w kioskach usytuowanych na targowiskach: w Otwocku, Kołbieli i Celestynowie.

Odnotowano, że stan sanitarno-higieniczny obiektów był bardzo zróżnicowany. W powiecie otwockim występują zarówno zakłady nowoczesne jak i istniejące od wielu lat, małe (sklepy wiejskie i osiedlowe) i wielkopowierzchniowe (typu super-markety). Nie wszystkie z tych obiektów spełniały wymogi unijne i krajowe. W celu usunięcia niezgodności wydano 18 decyzji administracyjnych. W skontrolowanych zakładach najczęstszymi przyczynami wszczęcia postępowania administracyjnego było stwierdzenie:

- brudnych, z odpryskami, trudnych do utrzymania w czystości ścian, podłóg i sufitów,
- braku punktów wodnych koniecznych do prawidłowego funkcjonowania zakładu,
- nieprawidłowo opracowanej dokumentacji dobrej praktyki higienicznej i dobrej praktyki produkcyjnej (GHP, GMP).

W stosunku do poprzedniego roku ilość decyzji administracyjnych, skutkujących

wydaniem zaleceń sanitarno-technicznych, zmniejszyła się o 33%.

W 2019 r. wydano dwie decyzje wstrzymującą działalność: baru na plaży miejskiej w Otwocku w związku z brakiem aktualnego orzeczenia o jakości wody dostarczanej do zakładu oraz restauracji uznając, że funkcjonowanie jej w bardzo złych warunkach sanitarno-technicznych stanowi zagrożenie epidemiczne dla klientów.

Nałożono 68 mandatów karnych na kwotę 17900 zł. Najczęstszymi przyczynami wdrożenia postępowania mandatowego było:

- nie prowadzenie identyfikacji dostawców lub odbiorców żywności,
- nieodpowiedni stan sanitarny-brudne pomieszczenia i sprzęt,
- nie wdrażanie procedur opartych na zasadach systemu HACCP,
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po terminie przydatności do spożycia lub minimalnej dacie ważności.

Najwięcej mandatów karnych wystawiono w zakładach gastronomicznych i sklepach. Również te obiekty oceniono jako najczęściej wymagające poprawy stanu sanitarno-technicznego. Analiza dokumentacji wskazuje, że w zakładach, w których stwierdzono podstawy do wystawienia mandatów, brak było również prawidłowego opracowania i przestrzegania dobrej praktyki higienicznej i dobrej praktyki produkcyjnej (GHP i GMP).

Wysłano 8 wniosków o ukaranie, w związku z rozpoczęciem lub rozszerzeniem działalności bez zgody Inspekcji Sanitarnej. Wnioskowano również o nałożenie kary pieniężnej dla przedsiębiorcy, który na profilu internetowym podawał właściwości lecznicze dla suplementów diety.

Na podstawie ilości nałożonych mandatów i wysłanych do WSSE w Warszawie wniosków o ukaranie przedsiębiorców, należy uznać, że stan sanitarny w zakładach żywnościowo-żywnościowych jest bardzo podobny do roku 2018. W dalszym ciągu trudno przekonać przedsiębiorców, że przestrzeganie dobrej praktyki higienicznej i dobrej praktyki produkcyjnej (GHP i GMP) w ich obiektach zapewni bezpieczeństwo zdrowotne produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności.

Pracownicy Inspekcji Sanitarnej podczas przeprowadzenia 71 kontroli w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego tj: w stołówkach szkolnych, przedszkolach, szpitalach i domach pomocy społecznej przeprowadzili ocenę jakości oferowanych posiłków, w 2019 r. nie stwierdzono niezgodności w sposobie żywienia. Do śniadań i kolacji podawano różnego rodzaju pieczywo, we wszystkich posiłkach stwierdzono dodatek owoców lub warzyw.

W celu określenia jakości wprowadzanych do obrotu środków spożywczych oraz przedmiotów użytku pobrano do badań laboratoryjnych 295 prób tj: 10% więcej niż w 2018 r. Były to: środki spożywcze specjalnego przeznaczenia dla dzieci i niemowląt, ciasta, wyroby garmażeryjne, produkty mleczarskie, lody, tłuszcze roślinne, przetwory wędliniarskie, wyroby czekoladowe, owoce i warzywa, przedmioty użytku, oraz suplementy diety. Badano je na obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych, szkodników, metali ciężkich, pestycydów, substancji dodatkowych, związków azotowych i parametrów jęłczenia oraz substancji niedozwolonych. W wyniku przeprowadzonych badań w sześciu próbach stwierdzono niezgodności tj; 5 próbek ciasta „Kremówka” zostało zakwestionowane ze względu na obecność bakterii wskaźnikowych *Bacillus cereus* w ilości powyżej 1×10^2 . Próbkę pobrano z zakładu cukierniczego w Józefowie. Przeprowadzono również ocenę znakowania środka spożywczego który zgodnie z deklaracją producenta posiadał właściwości odmłodzenia, minimalizacji zmarszczek itp. i nie został oznakowany jako suplement diety.

Wykrycie w którymkolwiek z państw Unii Europejskiej środków spożywczych lub przedmiotów użytku, które mogą być niebezpieczne dla zdrowia lub życia konsumentów, powoduje uruchomienie systemu powiadomienia alarmowego RASFF. W 2019 r. w powiecie otwockim oferowane były środki spożywcze, których dotyczył system RASFF ze względu na :

- obecność bakterii *Salmonella* w gorczycy, w jajach kurzych i szynce seniora
- obecność substancji które są niedozwolone do stosowania w środkach spożywczych, przekroczona zawartość pozostałości zanieczyszczeń lub pozostałości pestycydów w szpinaku, pomidorach i jabłkach
- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu zawartości benzo(a)pirenu w produkcie „Szproty podwędzane w oleju WINTER”
- stwierdzenie promieniowania jonizującego w suplemencie diety „Moja wątroba”
- obecność części szypułek jabłek, fragmentów szkła w musli i puddingu.
- obecność pleśni w jogurcie.

Stwierdzenie, że niebezpieczny środek spożywczy lub przedmiot użytku znajduje się w sprzedaży na terenie powiatu otwockim skutkuje wycofaniem go z obrotu.

W 2019 r. nie odnotowano zgłoszeń do systemu wczesnego ostrzegania Rapex (dotyczy kosmetyków) oferowanych w sprzedaży w powiecie otwockim.

Interwencje (pisma, e-maile, zgłoszenia telefoniczne) wskazujące nieprawidłowości w obrocie i produkcji środków spożywczych, wpływające od mieszkańców powiatu otwockiego dotyczyły:

- wprowadzania do obrotu suplementów diety źle oznakowanych (6 zgłoszeń)
- niewłaściwych warunków sanitarnych w sklepach (9 zgłoszeń)
- sprzedaży środków spożywczych po terminie przydatności do spożycia (3 zgłoszenia)
- wprowadzania do obrotu na targowisku wędlin i ryb nie zachowując prawidłowego stanu sanitarnego (3 interwencje)
- produkcji żywności w nieprawidłowych warunkach sanitarnych (1 zgłoszenie)
- oferowanie w sprzedaży spleśniałych jogurtów (1 zgłoszenie)
- sprzedaż przeterminowanych środków spożywczych (3 zgłoszenia)
- przekroczenie substancji czynnych w suplementach diety(25 zgłoszeń)

W każdym przypadku przeprowadzono kontrolę sanitarną celem sprawdzenia zasadności zgłoszenia. Potwierdzono prawdziwość zgłoszeń w 45 %. W przypadku 25 interwencji, które dotyczyły zbyt wysokich zawartości witamin lub składników mineralnych w suplementach diety, prowadzone jest postępowanie wyjaśniające.

Higiena Dzieci i Młodzieży

Zadania Inspekcji Sanitarnej w ochronie zdrowia dzieci i młodzieży realizowane są poprzez sprawowanie nadzoru nad higieną procesu nauczania oraz warunkami higieniczno-sanitarnymi pomieszczeń i sprzętu używanego w placówkach nauczania i wychowania.

W roku 2019 skontrolowano 65 zakładów nauczania i wychowania (spośród 148 będących w ewidencji) oraz 25 sezonowych placówek wypoczynku dzieci i młodzieży. Stwierdzono, że wszystkie kontrolowane placówki mieściły się w budynkach przystosowanych do celów oświatowych i zapewniały właściwy stan sanitarno-higieniczny.

Nieodpowiedni stan techniczny pomieszczeń stwierdzono w 2 szkołach podstawowych, 1 przedszkolu i w 1 zespole szkolno-przedszkolnym, co stanowi 6,1% skontrolowanych obiektów. Nieprawidłowości dotyczyły ubytków glazury na ścianach, rozległych zacieków na sufitach i zniszczonej armatury sanitarnej w pomieszczeniach sanitarnych, a także zniszczonej klepki podłogowej w salach zajęć. Podjęto działania mające na celu wyeliminowanie nieprawidłowości tj. wydano decyzje administracyjne oraz wystąpienie pokontrolne.

W roku 2019 szczegółowej ocenie poddano warunki do utrzymania higieny osobistej w szkołach, na co składają się: dostęp do bieżącej ciepłej wody, dostępność środków higienicznych (mydło w płynie, ręczniki papierowe, papier toaletowy), ogólny stan czystości i porządku pomieszczeń sanitarnych, oraz właściwy stan techniczny zarówno pomieszczeń, jak i armatury sanitarnej. Zapewnienie odpowiednich warunków do utrzymania higieny osobistej w szkołach jest szczególnie ważne ze względu na łatwość rozprzestrzeniania się bakterii chorobotwórczych w dużych skupiskach ludzi. Zaobserwowano istotną poprawę w tym zakresie. Wszystkie placówki zapewniły swoim uczniom właściwe wyposażenie pomieszczeń sanitarnych w środki higieny osobistej oraz ciepłą wodę użytkową przy każdej umywalce. Wszystkie kontrolowane placówki zapewniały standardy dostępności do urządzeń sanitarnych w stosunku do liczby podopiecznych.

Znaczącym elementem środowiska szkolnego, mającym wpływ na zdrowie uczniów a przede wszystkim na prawidłową postawę ciała jest zapewnienie wyposażenia sal lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu ucznia. Stoły i krzesła powinny posiadać certyfikaty zgodności z Polską Normą. Placówki nabywają nowe ergonomiczne wyposażenie do sal lekcyjnych, ale w dalszym ciągu użytkowane są jeszcze meble stare, niezgodne z zasadami ergonomii. Dotyczy to 2 przedszkoli spośród 24 skontrolowanych, 2 szkół podstawowych spośród 28 skontrolowanych.

Najczęściej występującą przyczyną tego zjawiska było:

- niewystarczająca liczba pomieszczeń w stosunku do liczby oddziałów klasowych
- nieprzestrzeganie przez nauczycieli zasady właściwego doboru stanowiska pracy ucznia
- brak środków finansowych na wyposażenie szkół w odpowiednie meble.

Dyrektorom placówek wydano zalecenia odnośnie właściwego doboru stanowiska pracy ucznia oraz nabywania mebli posiadających certyfikaty zgodności z PN.

W trosce o stan zdrowia uczniów, bowiem codzienne noszenie ciężkich plecaków czy tornistrów może prowadzić do trwałego skrzywienia kręgosłupa, wprowadzony został prawny obowiązek zapewnienia uczniom miejsca na pozostawianie w placówce części podręczników i przyborów szkolnych. Choć wszystkie kontrolowane szkoły wywiązały się z tego obowiązku, to jednak tegoroczna edycja akcji ważenia tornistrów wykazała wiele przekroczeń w tym zakresie. Zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego akcja objęła swym zasięgiem 2 szkoły podstawowe, w tym 1 ze środowiska miejskiego i 1 w środowisku wiejskim.

Zważono tornistry uczniów z 32 klas co stanowi 82,0% oddziałów klasowych w badanych szkołach. Badaniem objętych zostało 583 uczniów tj. 71,3% ogółu uczniów w badanych szkołach. Plecaki szkolne, których ciężar mieścił się w granicach normy (od 10% do 15% masy ciała) zanotowano tylko u 122 uczniów, co stanowi 20,0% badanych uczniów.

Zbyt ciężkie tornistry (powyżej 15% masy ciała) stwierdzono aż u 461 uczniów, co stanowi 79,0% badanych.

Najcięższy tornister ważył 11,60 kg i należał do chłopca lat 14.

Na przekroczenie dopuszczalnej wagi tornistrów lub plecaków mają wpływ przede wszystkim:

- obciążenie podręcznikami i zeszytami z przedmiotów, które nie były ujęte w programie nauczania w danym dniu;
- noszenie dodatkowych słowników i książek;

- noszenie rzeczy niezwiązanych bezpośrednio z programem nauczania, takich jak: pamiętniki, albumy, zabawki, butelki z napojami;
- nieodpowiedni materiał, z jakiego został wykonany tornister lub plecak (waga pustego tornistra waha się od 0,5 do 2 kg);
- niewystarczający nadzór rodziców i opiekunów nad zawartością tornistrów;

Ciężki tornister może powodować nasilenie bólu pleców, zmniejszenie pojemności płuc, sprzyjać kształtowaniu nieprawidłowej statyki ciała i w efekcie prowadzić do skrzywienia kręgosłupa.

Konieczne jest kontrolowanie przez rodziców zawartości tornistra, aby zapobiec zabieraniu przez uczniów zbędnych rzeczy.

Na zdrowie i dobre samopoczucie uczniów w środowisku szkolnym istotny wpływ ma również tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych. Higieniczny plan zajęć lekcyjnych powinien przewidywać rozpoczynanie i kończenie zajęć o tej samej lub zbliżonej porze we wszystkie dni tygodnia jak również nie łączenie zajęć w bloki przedmiotowe. Niezgodność z zasadami higieny pracy umysłowej ucznia dotyczyła tych skontrolowanych szkół podstawowych, w których stwierdzono niewystarczające warunki lokalowe i związaną z tym pracą szkoły na dwie zmiany. W systemie II zmianowym pracowało aż 12 spośród 28 skontrolowanych szkół podstawowych.

Warunki w jakich odbywa się nauka mają znaczny wpływ na prawidłowy rozwój fizyczny uczniów a także na osiągnięte przez nich wyniki edukacyjne. Mając na względzie czas przebywania uczniów w szkole, spędzanie go kilka godzin dziennie w przeludnionych pomieszczeniach jest niekorzystne dla ich zdrowia. Problem ten dotyczy zwłaszcza szkół podstawowych. Najbardziej zatłoczone są świetlice i korytarze podczas przerw.

Ważnym czynnikiem warunkującym prawidłowy rozwój i zdrowie ucznia jest organizacja zajęć wychowania fizycznego. Oceniając szkoły w aspekcie warunków, w których prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego, nie zanotowano zmian w stosunku do roku ubiegłego. Dwie szkoły nie posiadały ani sali gimnastycznej ani sali rekreacyjnej (zastępczej), dysponując tylko boiskiem szkolnym. Szkoły te organizują zajęcia wychowania fizycznego w obiektach sportowych poza placówką (hala sportowa, basen czy siłownia). Niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia w-f prowadzone są również w korytarzach. Problem ten dotyczy 8 szkół podstawowych w Otwocku i Józefowie.

Urządzenia i sprzęt sportowy, stanowiący wyposażenie sal gimnastycznych i boisk szkolnych powinny posiadać odpowiednie certyfikaty gwarantujące bezpieczne jego użytkowanie. Z obowiązku tego wywiązały się wszystkie kontrolowane szkoły.

Oceniając stopień korzystania przez uczniów z natrysków stwierdzono, że pomimo posiadanego zaplecza sanitarnego nie są one używane. Przyczyną są zbyt krótkie przerwy międzylekcyjne. Natryski są wykorzystywane sporadycznie tylko po zajęciach dodatkowych.

W toku kontroli stanu sanitarnego placówek dla dzieci i młodzieży uzyskano dane dotyczące żywienia dzieci w szkołach, jako czynnika mającego istotny wpływ na rozwój zarówno fizyczny jak i umysłowy młodego pokolenia.

Wydawanie ciepłych posiłków prowadzone było przez 21 szkół podstawowych (co stanowi 75,0% skontrolowanych). Z obiadów korzystało łącznie 3768 uczniów, w tym połowa spożywała posiłki dofinansowane przez Opiekę Społeczną oraz inne organizacje i instytucje.

Za pozytywne zjawisko należy uznać, że tak jak w roku ubiegłym 13 szkół podstawowych z powiatu otwockiego brało udział w realizacji programów „owoce i warzywa w szkole” oraz „szklanka mleka” dofinansowanego przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa ze środków UE. Z akcji skorzystało łącznie ok 2690 dzieci z powiatu.

Pełniąc nadzór sanitarny nad zimowym i letnim wypoczynkiem dzieci i młodzieży, stwierdzono, że tak jak w latach poprzednich najbardziej popularną formą jest wypoczynek w miejscu zamieszkania a także survivalowe obozy pod namiotami. Łącznie skontrolowano 29 turnusów letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie powiatu otwockiego. W roku 2019 z wypoczynku skorzystało 664 uczestników.

Pod względem sanitarnym placówki sezonowe były dobrze przygotowane.

W roku 2019 rozpatrzono 10 interwencji, z których zasadność uznano w przypadku jednej szkoły (zły stan techniczny urządzeń sanitarnych) - wydano zalecenia pokontrolne oraz decyzję kosztową.

Pozostałe interwencje dotyczyły: niewłaściwych warunków sanitarno- higienicznych i technicznych dwóch szkół podstawowych i dwóch przedszkoli, niewłaściwych warunków żywieniowych w przedszkolu, niewłaściwego procesu nauczania w szkole podstawowej, występowania gryzoni w przedszkolu, palenia tytoniu na terenie kuchni przedszkola, niewłaściwej organizacji sposobu leżakowania w przedszkolu oraz niewłaściwego ciężaru tornistrów w szkole podstawowej. Po przeprowadzeniu kontroli nie wdrożono dalszego postępowania administracyjnego, gdyż nie uznano ich zasadności.

Podsumowując rok 2019 stwierdzono istotne zmiany w infrastrukturze placówek oświatowych. W Józefowie: rozbudowano jedną szkołę podstawową o salę sportową, w drugiej szkole trwa rozbudowa bloku żywieniowego. W gminie Karczew trwa rozbudowa jednej szkoły podstawowej o sale dydaktyczne i zaplecze sanitarne. Ponadto w gminie Osieck rozbudowano przedszkole o sale dydaktyczne, sale żłobkowe, zaplecze sanitarne oraz blok żywieniowy. Tym samym poprawiono warunki nauczania dzieci i młodzieży uczęszczającej do tych placówek.

W pozostałych nadzorowanych obiektach nie odnotowano istotnych zmian. Zdecydowana większość nadzorowanych obiektów zapewniała bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w nich dzieci i młodzieży.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Otwocku w ramach sprawowania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego prowadzi działania w ramach ustawowych zadań i obowiązków, których celem jest zapobieganie zagrożeniom bezpieczeństwa sanitarnego i szeroko pojęta ochrona ludzi. Realizowane jest to poprzez udział w procesie inwestycyjnym na etapach: planistycznym, projektowym oraz odbiorowym.

Przedmiotem działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego było opiniowanie i uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych:

- zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko,
- wniosków dotyczących potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla danych przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko, a także określenia zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- warunków realizacji przedsięwzięć przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- dokumentacji projektowych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- przystąpienia do użytkowania przedsięwzięć.

Stanowiska państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zajmowane są wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów lub w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie główne i dotyczą planowanych inwestycji lub zagospodarowania terenu.

W 2019 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Otwocku w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zajął stanowisko w 257 (w roku 2018 - 229).

W roku 2019, zaobserwowano zwiększone działania gmin powiatu w sferze gospodarki przestrzennej, które mają na celu wprowadzenie ładu przestrzennego na polu społecznym, gospodarczym i ekologicznym.

W roku sprawozdawczym w ramach planowania urbanistycznego wydano 20 opinii dotyczących uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko sporządzanych do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Sporządzono 16 opinii dotyczących projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w gminach Celestynów, Osieck, Kołbiel, Wiązowna oraz miasta Otwocka.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Otwocku uczestniczył w postępowaniach dotyczących oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wydając opinie stwierdzające obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz określające zakres raportu o oddziaływaniu na środowisko. Na etapie postępowania zmierzającego do wydania decyzji środowiskowej, PPIS w Otwocku wydawał opinie określające środowiskowe uwarunkowania dla przedsięwzięć.

W roku 2019 na wnioski wójtów gmin powiatu otwockiego oraz Burmistrza Karczewa, Prezydenta Miasta Otwocka oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska wydano łącznie 26 opinii dotyczących wyrażenia opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla planowanych przedsięwzięć, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - do określenia zakresu raportu oddziaływania tych przedsięwzięć na środowisko.

Potrzebę przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko i wykonania raportu o oddziaływaniu na środowisko tut. Inspektor Sanitarny orzekał dla tych przedsięwzięć, których podstawowe dane charakteryzujące inwestycję, skala inwestycji, rodzaj planowanej technologii oraz rodzaj emitowanych zanieczyszczeń, wskazywały na duże prawdopodobieństwo wystąpienia uciążliwego lub szkodliwego oddziaływania na środowisko, zdrowie, warunki i życie ludzi.

Wydawane opinie w sprawie potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko dotyczyły m.in.: budowy oraz rozbudowy obiektów produkcyjnych (m.in. produkcji farb i rozcieńczalników, tworzyw sztucznych, przetwórstwa gum z recyklingu opon), rozbudowy mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków bytowo - gospodarczych, budowy parku rozrywki, stacji paliw oraz budowy osiedla budynków mieszkalnych jednorodzinnych.

W przedmiocie wydania opinii dotyczących warunków realizacji inwestycji przed uzyskaniem przez inwestora decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zajęto stanowisko w 5 przypadkach. Opinie odnosiły się do budowy takich obiektów jak: zakład segregacji złomu i przetwarzania odpadów gruzu; hala produkcyjno – magazynowa; elektrownia fotowoltaiczna; zakład produkcji farb i rozcieńczalników. Wszystkie opiniowane raporty oceny oddziaływania na środowisko zawierały rozwiązania chroniące i ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko.

W procesie inwestycyjnym, na etapie projektowania obiektów budowlanych, w tym uzyskiwania decyzji o pozwolenie na budowę, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Otwocku uzgadniał projekty budowlane i technologiczne tych inwestycji. Opiniując dokumentację projektową szczególną uwagę zwracano na prawidłowy układ funkcjonalny pomieszczeń, właściwe drogi technologiczne, właściwe wyposażenie w urządzenia sanitarne, prawidłowo zaprojektowaną wentylację i klimatyzację, rozwiązania instalacyjne, warunki socjalno-sanitarne oraz zgodność zaprojektowania z obowiązującymi przepisami i normami. Zwracano również uwagę na odstępstwa od warunków technicznych i konieczność uzyskania odpowiedniej decyzji. Projekty dotyczyły m.in. rozbudowy istniejącego cmentarza, przebudowy gabinetów rehabilitacji w ZOZ, gabinetu stomatologicznego, przychodni zdrowia, projektu wentylacji mechanicznej zakładu produkcji wędlin oraz przebudowy pomieszczeń kuchni w szkole podstawowej.

W sumie zaopiniowano pozytywnie 13 dokumentacji projektowych.

W 2019 roku zapobiegawczy nadzór sanitarny uczestniczył w 86 kontrolach w związku z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych oraz w kontrolach związanych ze sprawdzeniem warunków higieniczno-sanitarnych w lokalach adaptowanych na działalność usługową. Zaobserwowano znaczny wzrost procesów inwestycyjnych na terenie powiatu otwockiego, w stosunku do ubiegłego roku.

Wśród tych obiektów były: hale magazynowe, oczyszczalnia ścieków, budynki mieszkalne wielorodzinne, budynki handlowo – usługowe, zakłady produkcyjne (m.in. produkcja elementów elektrotechnicznych, produkcja folii polietylenowych, produkcja wędlin i wyrobów wędliniarskich), obiekty gastronomiczne, obiekty służby zdrowia (m.in. gabinety stomatologiczne, rehabilitacyjne, fizjoterapii), placówki oświaty i wychowania (m.in. rozbudowa przedszkola i żłobka, rozbudowa szkoły podstawowej o salę gimnastyczną), obiekty gastronomiczne.

W 2019 roku wydano łącznie 122 opinii dopuszczających obiekty do użytkowania (w trybie art. 56 ustawy Prawo budowlane) oraz 14 opinii sanitarnych dotyczących spełnienia w

obiektach adaptowanych właściwych warunków sanitarno-higienicznych.

W trakcie czynności odbiorowych sprawdzano stan nowo wybudowanych lub adaptowanych budynków pod kątem właściwych warunków sanitarno-higienicznych. Wśród nich istotną rolę posiada odpowiedni układ funkcjonalny pomieszczeń, ich wykończenie, zachowanie odpowiedniego ciągu technologicznego (rozdział dróg czysta-brudna), właściwa wymiana powietrza w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi, właściwe oświetlenie, utrzymanie w pomieszczeniach pracy poziomów hałasu zgodnych z obowiązującymi przepisami, prawidłowa gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa. Znaczna część nowo wybudowanych budynków zaopatrywana jest w wodę z sieci wodociągu publicznego, natomiast ścieki z obiektów odprowadzane są w 70% do miejskiej kanalizacji sanitarnej. W budynkach produkcyjnych, w dużych sklepach spożywczo – przemysłowych, obiektach sportowych oraz służby zdrowia projektowano wentylację mechaniczną nawiewno – wywiewną.

Podczas uczestnictwa w dopuszczeniu do użytkowania ww. obiektów dokonywano sprawdzenia zgodności zrealizowanych inwestycji z uzgodnioną pod względem higieniczno-sanitarnym dokumentacją projektową oraz z wymogami sanitarnymi określonymi przez obowiązujące przepisy.

Najczęściej spotykanymi nieprawidłowościami w trakcie przeprowadzanych kontroli były niewłaściwe rozwiązania instalacji wentylacji (niezgodne z projektem) w budynkach.

Wszystkie sprawy związane z dopuszczeniem do użytkowania, po usunięciu nieprawidłowości zostały ostatecznie pozytywnie rozpatrzone.

Charakterystyczne obiekty oddane do użytkowania w 2019 r. w powiecie otwockim to:

- Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Pogorzelski, gmina Osieck
- Targowisko w miejscowości Wiązowna Gminna, gmina Wiązowna
- Sklep spożywczo – przemysłowy „Lidl”, ul. Kraszewskiego, Otwockiego
- Zakład produkcji wędlin i wyrobów wędliniarskich, w m. Ostrów, gmina Celestynów
- Zespół pawilonów handlowo - usługowych, ul. Kraszewskiego, Otwock
- Sklep spożywczo – przemysłowy „Biedronka”, ul. Wawerska, Otwock
- Do przedpogrzebowy, ul. Kościelna, Osieck
- Rewitalizacja Parku Miejskiego w Otwocku
- Modernizacja pracowni fizjoterapii w Przychodni Zdrowia, Osieck
- Rozbudowa Szkoły Podstawowej Nr 1 o salę gimnastyczną w Józefowie
- Rozbudowa i przebudowa przedszkola i żłobka o nowe oddziały, Sobienki, gmina

Osieck

- Kompleks sportowo – rekreacyjny w Kołbieli, ul. Szkolna

Podsumowując rok 2019 należy stwierdzić, iż widoczny jest rozwój infrastruktury powiatu otwockiego. Nowo powstające obiekty budowlane zaprojektowane są w sposób respektujący wymagania ochrony środowiska oraz przepisy techniczno - budowlane.

Wzrasta też poprawa warunków życia i zdrowia mieszkańców powiatu na co wpływ ma rozbudowa oczyszczalni ścieków w gminie Osieck oraz budowa kanalizacji sanitarnej (w Józefowie oraz Boryszewie, gmina Wiązowna) i podłączenie do niej budynków mieszkalnych. Działania te zwiększą bezpieczeństwo sanitarne gmin oraz przyczynią się do likwidacji nieszczelnych zbiorników bezodpływowych.

W 2019 r. powstało wiele zakładów produkcyjnych, co wpłynęło pozytywnie m.in. na warunki zatrudnienia poprzez stworzenie nowych miejsc pracy. Wzrasta też poprawa warunków życia i zdrowia mieszkańców powiatu, na co wpływ mają inwestycje dotyczące przebudowy infrastruktury drogowej, przebudowy obiektów służby zdrowia. Działania te wpłyną na poprawę warunków sanitarnych mieszkańców gmin. W 2019 r. wciąż widoczny jest rozwój placówek oświatowych: modernizacja hal sportowych w szkołach w Józefowie, rozbudowa przedszkola w gminie Osieck, przebudowa pomieszczeń na świetlicę szkolną w Szkole Podstawowej w Otwocku. Wpłynie to na polepszenie warunków nauki i opieki nad dziećmi w gminach.

Kierunki działań Inspekcji Sanitarnej w zakresie promocji zdrowia w roku 2019 wynikały z założeń Narodowego Programu Zdrowia, programów resortowych, wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia oraz z sytuacji epidemiologicznej i potrzeb zdrowotnych mieszkańców powiatu.

Celem tych przedsięwzięć było kształtowanie u ludzi postaw prozdrowotnych oraz edukacja społeczeństwa w zakresie profilaktyki zdrowia. Wiedza na temat zachowań sprzyjających zdrowiu pozwala podnieść jego jakość oraz zapewnić prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie. Ponadto, zapobieganie chorobom wymaga znacznie niższych nakładów finansowych niż ich leczenie.

Adresatami programów prozdrowotnych byli mieszkańcy powiatu otwockiego, w tym przede wszystkim dzieci i młodzież szkolna, pedagodzy i dyrektorzy szkół, pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania, wychowawcy kolonii oraz pracownicy służby zdrowia.

Jak co roku priorytetowym zadaniem było szerzenie profilaktyki antytytoniowej i profilaktyki zażywania środków psychoaktywnych. Kluczowym działaniem było promowanie zdrowego stylu życia wolnego od dymu tytoniowego oraz edukacja na temat zdrowotnych następstw palenia papierosów.

W zakresie zapobiegania nałogowi palenia tytoniu prowadzono działania związane z obchodami Światowego Rzucania Palenia Tytoniu

W ramach profilaktyki antynikotynowej zrealizowano w placówkach podległych następujące programy:

➤ **„Czyste powietrze wokół nas”** program ten jest adresowany do dzieci 5-6 letnich, z udziałem rodziców i opiekunów. Założeniem programu jest ochrona dzieci przed szkodliwym wpływem dymu tytoniowego. Stanowi on pierwsze ogniwo w cyklu programów antytytoniowych. Program ma charakter profilaktyczny, jego celem jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego, wykształcenie u dzieci świadomej postawy ochrony własnego zdrowia w sytuacjach, gdy są skazane na bezpośredni kontakt z palącymi. Dzięki udziałowi w programie zwiększona została wrażliwość dzieci na szkodliwość dymu papierosowego, wiedza na temat skutków palenia papierosów.

➤ **Bieg po zdrowie** - program antytytoniowej edukacji zdrowotnej opracowany w Głównym Inspektoracie Sanitarnym we współpracy z ekspertami. III edycja programu rozpoczęła się w roku szkolnym 2018/2019. Zajęcia w programie „Bieg po zdrowie” realizowane są za pomocą bardzo zróżnicowanych metod aktywizujących, które dostosowano do wieku odbiorców. Podstawą zajęć jest stymulowanie kreatywności i aktywności uczniów. Program jest skierowany także do rodziców i opiekunów uczniów, gdyż zwiększa to skuteczność programów profilaktycznych.

Istotnym przedsięwzięciem w działalności oświatowej było zapobieganie otyłości poprzez poprawę sposobu żywienia i jakości zdrowotnej żywności, zwiększenie aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży oraz wykształcenie umiejętności kontroli stanu swojego zdrowia. Zadanie to zrealizowano w ramach program „**Trzymaj Formę**”. Jego celem była edukacja młodzieży szkolnej w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków żywieniowych, przedstawienie zasad zdrowego, aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Program „Trzymaj Formę” adresowany był do uczniów szkół podstawowych (klas V–VIII).

Jedną z ciekawszych imprez programu był XII Rajd rowerowy „Po zdrowie do otwockich lasów” podsumowujący XII edycję programu „Trzymaj Formę”. Do uczestnictwa w rajdzie zaproszeni zostali uczniowie szkół podstawowych (wraz z opiekunami), którzy w wyróżniający sposób propagowali zdrowy styl życia (ok. 120 osób). Partnerem przedsięwzięcia był Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych w Otwocku.

Efekty programu Trzymaj Formę zostały już zauważone w postaci zmian nawyków żywieniowych uczniów (owoce na drugie śniadanie, woda i soki owocowe zamiast napojów gazowanych). Program przyczynił się również do zmiany asortymentów sklepików szkolnych, tj. niezdrowe przekąski zastąpione są owocami, sokami owocowymi i warzywnymi, wodą mineralną, produktami mlecznymi (serki, jogurty, napoje mleczne), chipsami jabłkowymi. Program dodatkowo był wzmocniany innymi akcjami związanymi z prawidłowym odżywianiem (owoce i warzywa lub mleko i przetwory mleczne, „Uwaga nadwaga”, „Śniadanie daje moc” oraz „Szkoła promująca zdrowie”).

Ciekawym przedsięwzięciem z zakresu promowania zbilansowanego odżywiania był Rodzinny Piknik Naukowy. Głównym organizatorem imprezy był Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Otwocku. Podczas Pikniku Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Otwocku prowadziła stoisko w którym udzielano porad na temat zbilansowanego odżywiania oraz zorganizowano zabawy dla najmłodszych.

Szeroko rozumiana profilaktyka zdrowia koncentrowała się na zapobieganiu:

- chorobom nowotworowym: „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”, „Zdrowe piersi są OK.!”
- chorobom zakaźnym tj.: Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS,

oraz podejmowaniu działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie profilaktyki boreliozy, choroby brudnych rąk, profilaktyki chorób przenoszonych przez zwierzęta (toksokaroza i toksoplazmoza).

Program „**Wybierz Życie – Pierwszy Krok**” obejmuje tematykę profilaktyki raka szyjki macicy. Adresatami działań byli uczniowie szkół średnich. Długofalowe efekty programu zakładają ograniczenie śmiertelności kobiet z powodu raka szyjki macicy oraz zmianę zachowań w zakresie korzystania z badań przesiewowych.

„**Zdrowe piersi są OK!**” Celem programu było kształtowanie wśród młodzieży szkolnej nawyku pielęgnacji piersi i dbania o nie, budowanie świadomości dotyczącej dbania o zdrowe piersi wśród uczniów oraz osób z ich najbliższego otoczenia. Adresatami przedsięwzięcia byli uczniowie szkół średnich.

„**Znamie! Znam je?**” - krajowy program edukacyjny kierowany do uczniów szkół średnich. Celem programu jest zwiększanie świadomości na temat czerniaka – jednego z najbardziej agresywnych nowotworów skóry. Program „Znamie! Znam je?” prowadzony jest przez fundację „Gwiazda Nadziei”. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat czerniaka, jednego z najbardziej agresywnych nowotworów skóry, zachęcanie do regularnych badań oraz przestrzeganie podstawowych zasad ochrony przed czerniakiem.

„**Podstępne WZW**” - program edukacyjny dotyczący profilaktyki zakażeń HBV i HCV dla uczniów szkół średnich. Program jest odpowiedzią na pojawiające się wciąż nowe przypadki zakażeń HBV i HCV. Jednym ze sposobów przeciwdziałania tej sytuacji jest podnoszenie poziomu wiedzy pozwalającej na rozpoznawanie i unikanie sytuacji narażenia na zakażenie, podejmowanie działań profilaktycznych a także umożliwiającej rozpoznanie zakażenia i przez to zapobieganie jego dalszemu rozprzestrzenianiu się.

Statystycznie wirusem HBV bądź HCV zakażony jest co dwunasty człowiek na świecie. Zakażenia te nie dają charakterystycznych objawów lub są całkowicie bezobjawowe, co powoduje, że większość osób nie wie, że została zakażona.

Brak świadomości istniejącego ryzyka i niepodejmowanie leczenia może powodować w przypadku obu zakażeń nieodwracalne konsekwencje zdrowotne a nawet śmierć.

Program adresowany jest do młodzieży szkół średnich – dziewcząt i chłopców z klas II.

„ARS, czyli jak dbać o miłość” – celem programu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 rokiem życia. Młodzież uczestnicząca w programie zdobywała wiedzę na temat wpływu używania alkoholu, narkotyków i innych środków psychoaktywnych na relacje międzyludzkie. Istotnym elementem programu było budzenie odpowiedzialności w kontekście przyszłych postaw rodzicielskich, a także uświadomienie młodzieży szkodliwego wpływu używania substancji psychoaktywnych przez kobiety w ciąży na zdrowie ich potomstwa.

Profilaktyka zażywania środków psychoaktywnych – substancje psychoaktywne są szczególnie szkodliwe dla dzieci i młodzieży w okresie dorastania. Powodują min.: nudności, bóle głowy, stany lękowe, bezsenność, drgawki, problemy z oddychaniem, zmęczenie, silne bóle głowy, ataki szału, urojenia, znaczne podwyższenie temperatury ciała, biegunkę, zawroty głowy, wymioty, a nawet śpiączkę. Następstwa wieloletniego przyjmowania dopalaczy nie są do końca zbadane, ale wiadomo, że mogą powodować nieodwracalne zaburzenia psychiczne, dlatego ważne jest uświadamianie potencjalnych użytkowników nowych narkotyków o ich szkodliwości. W roku 2019 działania w zakresie zwalczania substancji psychoaktywnych polegały m.in. na: prowadzeniu poradnictwa i szkolenia dla kadry pedagogicznej. Dla uczniów szkoły podstawowej zorganizowano warsztaty profilaktyczne dotyczące e-papierosów i zawartych w nich liquidów. W ramach akcji Bezpieczne Wakacje i Bezpieczne Ferie prowadzono edukację dzieci i młodzieży korzystających z półkolonii w zakresie zwalczania substancji psychoaktywnych (tzw. nowych narkotyków).

Podczas imprez plenerowych w Piotrowicach i Celestynowie organizowano stoiska informacyjne, w którym udzielano porad z zakresu profilaktyki zażywania środków psychoaktywnych, profilaktyki chorób nowotworowych, i profilaktyki chorób odkleszczowych. Prowadzono również dystrybucję materiałów informacyjno-profilaktycznych, które wykorzystywane były w szkołach na zajęciach edukacyjnych z młodzieżą.

Profilaktyka HIV/AIDS na terenie powiatu otwockiego realizowana była poprzez:

- działania w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS,

➤ obchody Światowego Dnia Walki z AIDS.

Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS. Celem szczegółowym realizacji programu jest wzrost poziomu wiedzy na temat HIV i AIDS u ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży średnich, zapewnienie odpowiedniego dostępu do usług diagnostycznych w zakresie profilaktyki HIV/AIDS – zwiększenie dostępności do anonimowego i bezpłatnego testowania w kierunku HIV. Wzmocnieniem realizacji zadań programowych były coroczne obchody **Światowego Dnia Walki z AIDS** oraz działania realizowane w zakresie kampanii „Mam czas rozmawiać”. Grupą docelową kampanii są rodziny wielopokoleniowe, osoby w różnym wieku i z różnymi doświadczeniami życiowymi, których zakażenie HIV i innymi chorobami przenoszonymi drogą płciową także może dotyczyć.

Światowy Dzień Zdrowia - tematem przewodnim kampanii z okazji obchodów Światowego Dnia Zdrowia 2019 było hasło: „Uniwersalny dostęp do opieki zdrowotnej”.

Głównym założeniem ubiegłorocznego Światowego Dnia Zdrowia było podniesienie świadomości społeczeństwa co oznacza powszechne ubezpieczenie zdrowotne - jakie usługi i wsparcie powinny być dostępne i gdzie można z nich skorzystać.

W 2019 roku PSSE w Otwocku włączyła się w działania organizacyjne wystawy „**Poznaj Grzyby – Unikniesz Zatrucia**” w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Warszawie. Celem akcji była edukacja dzieci i młodzieży oraz społeczeństwa w zakresie profilaktyki zatruc grzybami oraz zwiększenie świadomości o istnieniu zagrożeń, wynikających ze spożywania źle rozpoznanych grzybów.

Akcja „Bezpieczne Wakacje” i „Bezpieczne Ferie”. Celem akcji była popularyzacja wiedzy na temat bezpiecznych zachowań podczas wypoczynku zimowego i letniego, profilaktyka chorób przenoszonych przez kleszcze, profilaktyki HIV/AIDS, profilaktyka chorób odzwierzęcych, zatruc pokarmowych, nadmiernej ekspozycji i promieniowania UV oraz zażywania substancji psychoaktywnych.